

AKADEMIJA ZA
HUMANI RAZVOJ

Студијски програм – мастер васпитач

МАСТЕР РАД

**УТИЦАЈ КРАТКОМЕТРАЖНИХ ФИЛМОВА НА
РАЗВОЈ ГОВОРА КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ
УЗРАСТА**

Ментор:
доц. др Александра Петровић

Студент:
Јелена Пурић 3036/25

Београд, јул 2026.

САДРЖАЈ

АПСТРАКТ	1
ABSTRACT	2
1. УВОД.....	3
<u>2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР</u>	6
2.1. Улога визуелних садржаја у развоју говора	6
3. РАЗВОЈ ГОВОРА И КОМУНИКАЦИЈЕ.....	8
4. АНИМИРАНИ ЦРТАНИ ФИЛМОВИ	10
4.1. Језик, реч и слика као средства комуникације	10
4.2. Анимирани краткометражни филм: слика и реч.....	11
4.3. Анимирани краткометражни филм: музика	14
4.4. Анимирани краткометражни филм: говор.....	16
5. УЛОГА РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА У ПРИМЕНИ КРАТКОМЕТРАЖНИХ ФИЛМОВА	19
5.1. Избор адекватних филмова за децу предшколског узраста	19
5.2. Методичка примена филмова у вртићу.....	20
5.3. Сарадња породице и вртића у контроли медијских садржаја.....	20
МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР РАДА	22
6. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	22
6.1. Предмет истраживања	22
6.2. Циљ истраживања	22
6.3. Хипотезе истраживања	23
6.4. Методе и технике истраживања.....	23
6.5. Варијабле истраживања.....	24
6.6. Оперативни план истраживања	24
6.7. Начин обраде података	25
7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА.....	26
8. КРИТИЧКИ ОСВРТ	46
9. ЗАКЉУЧАК	48

10. ПРИЛОГ	50
11. ЛИТЕРАТУРА	53

АПСТРАКТ

Развој говора и комуникације представља један од најзначајнијих аспеката целокупног развоја детета предшколског узраста, а савремени медијски садржаји све више постају део дечје свакодневице. Предмет овог рада односи се на испитивање утицаја краткометражних анимираних цртаних филмова на развој говора и комуникације код деце предшколског узраста. Циљ истраживања био је да се испитају ставови васпитача о могућностима примене краткометражних филмова у подстицању развоја говора, богаћењу речника, развоју способности препричавања, разумевању говорног садржаја и подстицању вербалне комуникације код деце. У теоријском делу рада разматрани су појмови развоја говора и комуникације код деце предшколског узраста, улога аудио-визуелних садржаја у учењу говора, позитивни и негативни утицаји цртаних филмова, као и значај улоге родитеља и васпитача у избору и примени медијских садржаја. Посебна пажња посвећена је значају разговора након гледања филма и методичкој примени краткометражних анимираних филмова у васпитно-образовном раду.

Истраживање је спроведено анкетирањем васпитача путем *Google Forms* упитника. Добијени резултати показали су да већина испитаница препознаје позитиван утицај краткометражних анимираних филмова на развој говора код деце, посебно у области проширивања речника, подстицања комуникације и развоја способности препричавања. Такође, резултати указују да разговор са децом након гледања филма представља значајан фактор у подстицању језичког развоја. Ипак, уочено је да примена ових садржаја у пракси није довољно систематична, као и да постоји потреба за већим бројем стручних усавршавања и јаснијим методичким смерницама за њихову примену у васпитно-образовном раду. На основу резултата истраживања може се закључити да краткометражни анимирани цртани филмови, уз адекватан избор садржаја и активно педагошко вођење, могу представљати значајно дидактичко средство у развоју говора, комуникације и језичког изражавања код деце предшколског узраста.

Кључне речи: *краткометражни анимирани цртани филмови, развој говора, комуникација, деца предшколског узраста, васпитачи, медијски садржаји.*

ABSTRACT

The development of speech and communication represents one of the most important aspects of the overall development of preschool children, while contemporary media content is increasingly becoming a part of children's everyday life. The subject of this paper is the examination of the influence of short animated cartoon films on the development of speech and communication in preschool children. The aim of the research was to examine preschool teachers' attitudes toward the possibilities of using short films to encourage speech development, enrich vocabulary, develop storytelling abilities, improve comprehension of spoken content, and stimulate verbal communication among children. The theoretical part of the paper discusses the concepts of speech and communication development in preschool children, the role of audio-visual content in speech learning, the positive and negative effects of cartoons, as well as the importance of the role of parents and preschool teachers in the selection and application of media content. Special attention was given to the importance of post-viewing discussions and the methodological application of short animated films in educational practice.

The research was conducted through a survey of preschool teachers using a Google Forms questionnaire. The obtained results showed that the majority of respondents recognize the positive influence of short animated films on children's speech development, especially in the areas of vocabulary expansion, encouragement of communication, and development of storytelling abilities. Furthermore, the results indicate that conversations with children after watching films represent an important factor in encouraging language development. However, it was also observed that the use of such content in practice is not sufficiently systematic, and that there is a need for a greater number of professional trainings and clearer methodological guidelines for their implementation in educational work. Based on the research results, it can be concluded that short animated cartoon films, with an adequate selection of content and active pedagogical guidance, can represent a significant didactic tool in the development of speech, communication, and language expression in preschool children.

Keywords: *short animated cartoon films, speech development, communication, preschool children, preschool teachers, media content.*

1. УВОД

Савремени начин живота донео је значајне промене у одрастању деце, јер медији и дигиталне технологије постају све присутнији у њиховом свакодневном окружењу. Деца предшколског узраста данас веома рано долазе у контакт са различитим аудио-визуелним садржајима путем телевизије, интернета, мобилних телефона и других дигиталних уређаја. Управо због тога медији имају све значајнију улогу у обликовању дечјег понашања, начина размишљања, емоционалног реаговања и комуникације. Посебно место међу медијским садржајима заузимају краткометражни анимирани филмови и цртани филмови, јер су својим садржајем, динамиком и визуелним елементима прилагођени дечјем узрасту и интересовањима.

У савременом друштву деца од најранијег узраста одрастају окружена различитим медијским садржајима који имају значајан утицај на њихов развој, понашање и начин комуникације. Међу бројним медијима посебно место заузимају краткометражни филмови и цртани филмови, који су деци блиски, занимљиви и прилагођени њиховом узрасту. Захваљујући комбинацији слике, звука, музике и говора, овакви садржаји привлаче пажњу деце, подстичу њихову машту, радозналост и интересовање за свет који их окружује. Поред забавне улоге, краткометражни филмови могу имати и значајну васпитно-образовну функцију, посебно у области развоја говора и комуникације код деце предшколског узраста.

Предшколски период представља један од најважнијих периода у развоју детета, јер се управо у том узрасту интензивно развијају говорне способности, речник, правилан изговор гласова, разумевање језика и способност комуникације са другима. Деца у овом периоду уче кроз игру, посматрање, слушање и имитацију, због чега медијски садржаји које свакодневно прате могу имати значајан утицај на њихов говорни развој. Краткометражни филмови, као визуелно и звучно прилагођени садржаји, могу подстаћи децу на усвајање нових речи, правилно формирање реченица, развијање пажње и разумевања, али и на слободније изражавање сопствених мисли и осећања.

Посебан значај краткометражних анимираних филмова огледа се у томе што они код деце могу подстаћи различите облике језичке активности. Деца често препричавају сцене које су гледала, понављају речи и реченице ликова, постављају питања и изражавају своје утиске о садржају филма. На тај начин се развијају не само говорне способности, већ и

пажња, памћење, машта и способност логичког повезивања догађаја. Кроз идентификацију са ликовима деца уче о емоцијама, социјалним односима, правилима понашања и начинима комуникације, што додатно утиче на њихов социјални и емоционални развој.

Међутим, поред позитивних страна, прекомерно и неконтролисано гледање краткометражних филмова може имати и негативне последице на развој говора и комуникације код деце. Недовољна комуникација са родитељима и вршњацима, пасивно провођење времена испред екрана, као и изложеност непримереним садржајима, могу довести до смањене говорне активности, сиромашнијег речника и проблема у социјалној интеракцији. Такође, уколико дете проводи превише времена уз медијске садржаје без активног разговора и подршке одраслих, може доћи до смањења интересовања за директну комуникацију и игру са вршњацима, што је од изузетног значаја за правилан развој говора у предшколском периоду. Због тога је веома важно да родитељи и васпитачи имају активну улогу у избору и примени медијских садржаја који су прилагођени узрасту и потребама деце.

Улога васпитача и родитеља у овом процесу је од великог значаја, јер управо они могу усмерити дете ка квалитетним и образовно вредним садржајима. Разговор након гледања филма, постављање питања, подстицање деце на описивање ликова и догађаја, као и охрабривање деце да изнесу своје мишљење, доприносе активном развоју говора и комуникацијских способности. На тај начин дете не остаје пасиван посматрач медијског садржаја, већ постаје активан учесник у процесу учења и комуникације.

Предмет овог рада јесте испитивање утицаја краткометражних филмова на развој говора код деце предшколског узраста. Циљ рада је да се укаже на значај правилно одабраних медијских садржаја у подстицању говорног и комуникацијског развоја деце, али и на могуће негативне последице њихове непримерене и прекомерне употребе. Рад је подељен на теоријски и методолошки део. У оквиру теоријског дела разматрају се различите теорије и ставови аутора који се односе на развој говора и комуникације код деце предшколског узраста, као и утицај краткометражних и цртаних филмова на дечји развој. Посебна пажња посвећује се позитивним и негативним аспектима примене медијских садржаја, као и улози родитеља и васпитача у усмеравању деце приликом њиховог коришћења.

Методолошки део рада обухвата истраживање спроведено са васпитачима, са циљем испитивања њихових ставова, искустава и мишљења о утицају краткометражних филмова на развој говора код деце предшколског узраста. Истраживање пружа увид у то на који начин васпитачи користе овакве садржаје у васпитно-образовном раду, као и колико сматрају да они доприносе развоју дечјег говора, комуникације и језичких способности. На основу теоријских сазнања и резултата истраживања указује се на значај правилне и умерене примене краткометражних филмова у раду са децом предшколског узраста, као и на могућности њиховог коришћења у подстицању говорног развоја и комуникације.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР РАДА

2. 1. Улога визуелних садржаја у развоју говора

Разматрање утицаја краткометражних филмова на развој говора код деце предшколског узраста подразумева сагледавање начина на који деца примају, обрађују и тумаче информације које им се пружају путем аудиовизуелних садржаја. У том контексту, одређене поставке феноменолошке естетике могу допринети бољем разумевању односа између визуелне перцепције и усвајања језика. Посебно је значајна феноменолошка анализа слике коју је развио Николај Хартман, указујући на чињеницу да значење уметничког дела не произилази искључиво из његових непосредно опажљивих особина, већ и из начина на који га посматрач доживљава и тумачи. Према Хартмановом схватању, уметничко дело није само материјални предмет који се може видети или чути, већ сложен естетски феномен чије се значење открива кроз искуство посматрача. Он истиче да материјална и чулима доступна страна дела не исцрпљује његову суштину, већ се његово пуно значење остварује у односу између онога што је непосредно приказано и онога што посматрач препознаје и разуме на дубљем нивоу (Hartman, 1979, према Поповић, 2025). Овакво становиште може се применити и на краткометражне филмове намењене деци предшколског узраста, будући да деца током гледања филма не прате само изговорене речи, већ истовремено посматрају слике, покрете, боје, мимику ликова и радњу која се одвија пред њима.

Хартманова теза о вишеслојности феномена посебно је значајна за разумевање начина на који деца усвајају нове речи и појмове. Он сматра да сваки феномен поседује више међусобно повезаних слојева који заједно граде његово значење. Иако се феномен доживљава као јединствена целина, пажљивијом анализом могу се уочити различити нивои који се надовезују један на други и међусобно условљавају (Поповић, 2025). У случају краткометражних филмова, деца истовремено примају информације кроз више канала. Док слушају дијалоге и наративну причу, она прате визуелне приказе који додатно објашњавају значење речи и ситуација. На тај начин говорни и визуелни елементи формирају јединствено искуство које доприноси лакшем разумевању и памћењу нових језичких садржаја.

Визуелни елементи филма имају значајну улогу у формирању појмова код деце. Када дете чује нову реч и истовремено види предмет, животињу или радњу на коју се та реч

односи, ствара се јаснија веза између језичког израза и његовог значења. Такво повезивање визуелног и вербалног садржаја олакшава разумевање и усвајање нових речи, што позитивно утиче на развој речника и комуникацијских способности. Краткометражни филмови стога представљају значајно средство подстицања говорног развоја јер омогућавају деци да нове појмове усвајају у смисленом и занимљивом контексту. Поред тога, Хартманово схватање да се значење дела конституише кроз активну улогу посматрача указује на важност дечјег учешћа у процесу разумевања медијских садржаја. Дете није пасивни прималац информација, већ активно повезује оно што види и чује са својим претходним искуствима, знањима и представама. Управо захваљујући таквом активном учешћу, краткометражни филмови могу подстицати развој говора, ширење речника и разумевање различитих језичких структура. Иако Хартманова феноменологија слике није непосредно усмерена на проучавање дечјег говора, њене поставке омогућавају дубље разумевање начина на који визуелни садржаји доприносе усвајању значења. Повезивање звучних и визуелних информација, које је карактеристично за краткометражне филмове, ствара повољне услове за развој језичких способности код деце предшколског узраста. Због тога се може закључити да аудиовизуелни садржаји не представљају само средство забаве, већ и значајан фактор у процесу развоја говора, комуникације и разумевања света који окружује дете.

3. РАЗВОЈ ГОВОРА И КОМУНИКАЦИЈЕ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Развој говора код деце предшколског узраста представља један од најсложенијих и најинтензивнијих аспеката њиховог укупног развоја. У овом периоду говор постепено прераста из низа спонтаних звукова и једноставних вербалних покушаја у структуриран, смислен и функционалан језички систем. Предшколске године су специфичне по томе што дете убрзано шири свој речник, усваја граматичка правила, а истовремено учи да говор користи као средство размене, сарадње и решавања свакодневних ситуација. Према Вукомановић Растегорац (2021), управо се у овом развојном раздобљу уочава најдинамичнији напредак у сложености језичког изражавања, што представља важну основу за каснији школски успех и комуникацијску зрелост.

Како истиче Миловановић (2019), „у предшколском периоду развоја детета акценат са гласовне стране говора (артикулација, дискриминација) помера се на комуникацијски и интеракцијски приступ“ (стр. 187). У пракси то значи да се фокус не задржава више искључиво на техничком аспекту говора, односно на правилном изговору гласова, већ дете све више говор користи као средство утицаја, повезивања и разумевања других. Оно постепено усваја правила комуникације, учи да започне разговор, одговори на питање, објасни жељу, изрази потребу или опише догађај. Говор се, дакле, претвара у сврсисходно и намерно средство или алат које омогућава детету да активно учествује у социјалном окружењу.

На млађем узрасту говор детета је најчешће ситуациони и снажно везан за конкретан контекст. У таквим околностима дете се у великој мери ослања на гестове, мимику, предмет који држи у руци или активности које се одвијају у том тренутку. Ова врста говора најразумљивија је одраслој особи која учествује у интеракцији и која може да „прочита“ поруку из целокупне ситуације. Стога Миловановић (2019) наглашава да „на раном узрасту говор детета је ситуациони или имплицитан (разумљив одраслом који се бави дететом). У предшколском периоду долази до превођења имплицитног на експлицитни говор (прилагођен саговорнику и комуникацијској ситуацији)“ (стр. 187–188). Ова трансформација има изузетан значај за развој комуникацијске компетенције, јер дете

постепено савладава способност формулисања поруке тако да она постане разумљива и особама које нису непосредно укључене у контекст ситуације.

Пут ка експлицитном говору није аутоматски нити спонтан процес већ напротив, он се активно гради кроз бројна социјална искуства. Дете треба да буде укључено у разноврсне комуникацијске ситуације, да добија прилику да говори, поставља питања, препричава, објашњава и договара се са другима. Управо зато Миловановић (2019) истиче да се експлицитни говор „постиге стављањем детета у ситуацију да говори, да практикује разноврсне употребе говора у интеракцији са другима“ (стр. 188). Стално подстицање вербалне активности кроз игру, дијалог, маштовите сценарије, читање или вођене разговоре, омогућава детету да вежба своје комуникацијске способности и да их постепено унапређује. Одрасли имају пресудну улогу у овом процесу. Родитељи и васпитачи нису само узор, већ и активни саговорници који детету омогућавају да развија своју говорну компетенцију. Њихов јасан, богат и граматички исправан говор представља основу за усвајање језичких правила. Подстицајно и језички богато окружење, у којем одрасли постављају питања, подстичу дијалог, прихватају дечје иницијативе и пружају довољно времена за формулисање порука, значајно утиче на развој речника, синтаксе и комуникацијске сигурности детета. О томе сведоче и налази који указују да подржавајућа комуникацијска средина има дугорочан позитиван ефекат на језички развој (Ђорђевић и сарадници, 2017). Све ово показује да развој говора у предшколском узрасту представља динамичну интеракцију зрелости, искуства и друштвене стимулације. Када дете има могућност да се укључује у разноврсне активности, да користи говор у различитим ситуацијама и да истовремено чује модел богатог и правилног језичког изражавања, створени су оптимални услови за развој једне од његових најважнијих животних компетенција, комуникативне и језичке способности.

4. АНИМИРАНИ ЦРТАНИ ФИЛМОВИ

4.1. Језик, реч и слика као средства комуникације

Језик представља основно средство људске комуникације и један од најважнијих чинилаца когнитивног и социјалног развоја детета. Он се може одредити као систем знакова и правила који омогућава људима да изражавају мисли, осећања, потребе и искуства. Према Бугарском (2003), језик је друштвено условљен систем симбола који служи за комуникацију и преношење значења међу члановима једне заједнице. У периоду раног детињства усвајање језика представља основу за развој мишљења, разумевања света и успостављање односа са другима. Захваљујући језику, дете постепено учи да именује појаве из окружења, изражава своје потребе и осећања, али и да разуме поруке које му други упућују. Развој језичких способности тесно је повезан са развојем мишљења, јер дете посредством језика организује своја искуства, усваја нова знања и обликује сопствени поглед на свет.

Реч представља основну јединицу језика и најмању самосталну језичку јединицу која носи одређено значење. Њоме се именују предмети, појаве, особине и радње, а њена употреба омогућава појединцу да организује и вербално изрази своја искуства. Петровић (2014) истиче да реч, реченица и говор чине неодвојиву целину језичког изражавања, при чему реч представља основу за формирање смислених исказа и успостављање комуникације. Усвајањем нових речи дете проширује свој речник, унапређује разумевање и развија способности вербалног изражавања. Богат речник омогућава детету да прецизније изражава своје мисли и осећања, поставља питања, описује догађаје и активно учествује у комуникацији са вршњацима и одраслима. Управо зато развој речи и обогаћивање речника представљају један од значајних задатака васпитно-образовног рада у предшколском узрасту.

Слика представља визуелни знак који преноси одређене информације и значења. Она омогућава непосредно опажање, подстиче разумевање и олакшава усвајање нових појмова, нарочито у предшколском узрасту када деца у великој мери уче ослањајући се на визуелно искуство. Паић (2008) истиче да слика није само илустрација стварности, већ средство визуелне комуникације које поседује способност преношења значења и обликовања начина на који појединац доживљава и тумачи свет. У образовном контексту визуелни садржаји доприносе конкретизацији апстрактних појмова и подстичу развој пажње, запажања и

интерпретације. Деца често најпре препознају и разумеју визуелне симболе и приказе, а тек потом их повезују са одговарајућим речима и појмовима. Због тога слика има важну улогу у процесу учења, јер омогућава лакше разумевање садржаја, подстиче машту и креативност и доприноси развоју способности уочавања односа и значења.

Повезивање језика, речи и слике посебно је значајно у раду са децом предшколског узраста. Када се вербалне поруке допуњују визуелним приказом, деца лакше разумеју значење, успостављају везу између речи и њихових референата и успешније усвајају нова знања. Истовремено се подстичу различити аспекти дечјег развоја – когнитивни, говорно-језички, емоционални и социјални. Управо на овом принципу заснива се и делотворност анимираног краткометражног филма као медија који обједињује визуелне и језичке елементе у јединствену целину. Захваљујући споју покретне слике, речи, звука и музике, анимирани филм представља привлачан и деци близак облик комуникације који може допринети разумевању садржаја, развоју говора, подстицању маште и усвајању различитих знања и вредности.

4.2. Анимирани краткометражни филм: слика и реч

Анимирани краткометражни филм представља посебан медијски облик који обједињује визуелне и језичке елементе у јединствену целину. Његова специфичност огледа се у способности да посредством покретне слике, боја, симбола и речи пренесе поруке које су деци разумљиве и блиске. Захваљујући таквом споју визуелног и вербалног изражавања, анимирани краткометражни филм има значајну улогу у процесу учења, развоја комуникације и формирања дечјег погледа на свет. Филм је по својој природи синтетичка уметност која уједињује више различитих уметничких дисциплина. На то указује став да филм „у извесном смислу представља синтезу свих уметности (сликарства, музике, литературе, балета, опере, позоришта и слично), међутим, он је и много више. Филм има своја изражајна средства и могућности, будући да спаја временске и просторне уметности, звук и покретне слике, што му обезбеђује изузетна изражајна и комуникативна својства“ (Филиповић, 2018, стр. 324 према Ђорђевић, 2025, стр. 56). Управо захваљујући таквој

структури, анимирани филм поседује снажан потенцијал да истовремено делује на више чула и омогући детету целовитије разумевање садржаја.

Комплексност филма додатно наглашава Коларић који истиче да је филм „поистовећиван са позориштем, услед његове извођачке природе, са сликарством услед визуелности, са фотографијом због репродуктивне природе фотографског медија, са музиком због ритма, а са књижевношћу, чини се, због свега осталог, од сужејности све до суштинских питања смисла“ (Коларић, 2013, стр. 138 према Ђорђевић, 2025, стр. 56). Овакво повезивање различитих уметничких елемената омогућава анимираном филму да на децу делује истовремено визуелно, емоционално и интелектуално. Развој анимираног филма током двадесетог века омогућио је да овај медиј постане један од најзначајнијих облика комуникације са децом. Према наводима Мунитића (1999), анимација је током свог развоја прерасла оквире забаве и постала важан образовни и културни медиј. Историјски развој српске анимације такође показује да су анимирани филмови имали значајну улогу у преношењу васпитних и образовних садржаја најмлађој публици (Радосављевић, 2016). Значај анимираног филма у културном и образовном контексту потврђује и Ћирић (2016), указујући на његов потенцијал да код деце развија интересовање за различите облике уметничког и језичког изражавања.

Посебна вредност анимираног краткометражног филма огледа се у повезивању слике и речи. Деца у предшколском узрасту лакше усвајају нове појмове када су они праћени визуелним приказом. Слика омогућава конкретизацију апстрактних појмова, док реч пружа додатно објашњење и усмерава разумевање. На тај начин дете лакше повезује значење речи са предметима, појавама и ситуацијама које посматра. Анализа садржаја анимираних филмова намењених деци показује да визуелна јасноћа, симболика и повезаност слике и поруке представљају важне факторе разумевања филмског садржаја код деце предшколског узраста (Међусељац, 2023). Када се визуелни и вербални елементи повежу у јединствену целину, дете добија могућност да истовремено прати радњу, слуша говор ликова и разуме значење приказаних ситуација. Оваква мултимедијална природа анимираног филма посебно је значајна у контексту дечјег развоја, јер деца реагују на боје, покрет, звук и визуелне промене много интензивније него одрасли. Управо зато анимирани филмови представљају веома привлачан медиј кроз који деца усвајају нова знања и искуства. Каменов (2009) истиче да цртани филм има велики потенцијал да децу упозна са различитим облицима

изражавања, да подстакне њихову машту и да им на приступачан начин представи различите животне ситуације. Богатство визуелних садржаја омогућава деци да развијају способност посматрања, уочавања детаља и разумевања односа између ликова и догађаја. Истовремено, кроз симболичке представе и маштовите приче развијају се креативност и способност апстрактног мишљења. Током гледања анимираног краткометражног филма деца усмеравају пажњу на ток радње, понашање ликова и промене које се дешавају у различитим ситуацијама. Кратка форма филма прилагођена је развојним могућностима предшколског детета, јер омогућава задржавање пажње без брзог губитка интересовања (Алексић-Хил и сарадници, 2019). Истовремено, комбинација слике и речи олакшава разумевање садржаја и подстиче активно праћење дешавања.

Кроз праћење радње деца развијају способност логичког повезивања догађаја и разумевања узрочно-последичних односа. На тај начин постепено уочавају везу између поступака ликова и последица које из тих поступака произилазе. Слика у анимираном филму не представља само средство забаве већ и важан извор информација који помаже детету да разуме свет који га окружује. Посматрајући ликове и њихове поступке, деца се често идентификују са омиљеним јунацима. Кроз такву идентификацију развијају машту, креативност и способност уживљавања у различите улоге. Визуелни приказ емоција, односа и животних ситуација омогућава деци да лакше разумеју осећања других људи и да постепено развијају емпатију. Уколико су садржаји позитивно усмерени, они могу подстицати развој сарадње, пријатељства и културе комуникације (Вукомановић Ратегорац, 2021). Разумевање садржаја додатно се развија кроз разговор након гледања филма. Када дете препричава радњу, описује сцене или објашњава поступке ликова, оно показује ниво разумевања и способност интерпретације садржаја (Миленковић, 2008). На тај начин успоставља се снажна веза између слике и речи, јер визуелно искуство постаје основа за развој језика, мишљења и комуникације. На основу наведеног може се закључити да анимирани краткометражни филм представља значајно средство повезивања слике и речи. Захваљујући споју визуелних и језичких елемената, он омогућава деци лакше разумевање садржаја, подстиче развој пажње, маште и комуникације и доприноси укупном когнитивном и социјалном развоју детета предшколског узраста.

4.3. Анимирани краткометражни филм: музика

Музика представља један од најзначајнијих елемената анимираног краткометражног филма. Заједно са покретном сликом и говором, она учествује у обликовању целовитог аудио-визуелног доживљаја и има важну улогу у разумевању радње, препознавању емоција и одржавању пажње деце. У анимираном филму музика није само пратећи елемент већ активно учествује у преношењу поруке и изградњи значења приказаних ситуација. Филм као синтетичка уметност обједињује различите облике уметничког изражавања, а музика у том систему има посебно место. Коларић наводи да је филм повезан са музиком управо због ритма који представља једно од његових основних изражајних средстава (Коларић, 2013, стр. 138 према Ђорђевић, 2025, стр. 56). Захваљујући ритму, звучним ефектима и музичкој подлози, филм добија додатну динамику која привлачи пажњу гледалаца и појачава доживљај радње.

У режији анимираног филма музика има важну улогу у обликовању атмосфере и емоционалног тона филмске приче. Лазих (2012) истиче да су музика и звучни ефекти неодвојиви део филмске режије, јер доприносе обликовању драмске структуре и усмеравају пажњу гледаоца на кључне тренутке радње. У анимираном краткометражном филму музика помаже деци да лакше разумеју дешавања и емоције ликова, чак и онда када нису у потпуности способна да схвате све вербалне поруке. Посебан значај музике огледа се у њеној способности да код деце изазове различите емоционалне реакције. Веселе и брзе мелодије најчешће прате радосне, комичне и динамичне сцене, док спорији и тиши музички мотиви указују на тугу, забринутост или неизвесност. На овај начин музика постаје средство које деци помаже да препознају и разумеју емоције ликова. Кроз оваква искуства деца постепено развијају емоционалну осетљивост и способност разумевања туђих осећања. Поред емоционалне функције, музика има значајну улогу и у привлачењу и одржавању пажње. Деца предшколског узраста природно реагују на ритам, мелодију и различите звучне стимулусе. Због тога музика може да повећа заинтересованост за садржај филма и подстакне активније праћење радње. Комбинација покрета, боја и музике чини анимирани краткометражни филм привлачним медијем који омогућава лакше усмеравање пажње и дуже задржавање концентрације (Алексић-Хил и сарадници, 2019).

Значај музике у анимираном филму потврђују и анализе садржаја филмова намењених деци. Према Међусељац (2023), музички сегменти и звучни ефекти представљају важне елементе који доприносе разумевању радње и обликовању децјег доживљаја филма. Кроз пажљиво одабране музичке садржаје аутори филмова усмеравају децју пажњу и наглашавају кључне поруке које желе да пренесу. Музика у анимираном филму има и значајну образовну улогу. Кроз слушање различитих мелодија деца развијају слух, осећај за ритам и способност препознавања различитих звучних образаца. Истовремено, музички садржаји могу подстицати памћење и разумевање одређених информација, јер се деца често лакше присећају сцена које су праћене препознатљивом музиком или песмом. Управо због тога многи анимирани филмови користе музичке сегменте као средство за преношење образовних и васпитних порука. Развој анимираног филма показао је да музика представља један од кључних елемената филмског израза. Према Мунитићу (1999), музика је од самих почетака анимације била важан део филмског доживљаја и један од фактора који су допринели популарности анимираних остварења. Развој српске анимације такође сведочи о значају музичке компоненте у обликовању филмске целине и успостављању комуникације са најмлађом публиком (Радосављевић, 2016).

Поред позитивних ефеката, важно је водити рачуна о квалитету музичких садржаја којима су деца изложена. Пребрзи ритмови, прегласна музика и претерано интензивни звучни ефекти могу негативно утицати на концентрацију и изазвати преоптерећеност чулних доживљаја. Због тога је неопходно да музички садржаји буду прилагођени узрасту и развојним могућностима детета, како би допринели позитивном искуству гледања и подстицали развој различитих способности. Улога одраслих у избору садржаја од великог је значаја. Родитељи и васпитачи могу помоћи деци да обрате пажњу на музику, препознају расположења која она преноси и разговарају о осећањима која су доживела током гледања филма. На тај начин музика постаје средство не само забаве већ и учења, разумевања емоција и развоја комуникацијских способности. На основу наведеног може се закључити да музика представља један од кључних елемената анимираног краткометражног филма. Она доприноси разумевању радње, развоју пажње, препознавању емоција и обликовању целовитог аудио-визуелног искуства. Када је прилагођена узрасту и квалитетно интегрисана

у филмски садржај, музика може имати значајан образовни, васпитни и развојни потенцијал за децу предшколског узраста.

4.4. Анимирани краткометражни филм: говор

Говор представља један од најважнијих елемената анимираног краткометражног филма, јер омогућава преношење информација, обликовање ликова и успостављање комуникације са гледаоцем. У предшколском узрасту деца се налазе у периоду интензивног језичког развоја, током којег усвајају нове речи, обогаћују речник и постепено овладавају сложенијим облицима комуникације. Захваљујући споју слике, звука и речи, анимирани краткометражни филм може представљати значајно средство за подстицање развоја говора и комуникацијских способности. Посебна вредност анимираног филма огледа се у томе што дете истовремено слуша говор и посматра радњу која прати изговорене речи. На тај начин лакше повезује речи са њиховим значењем и брже усваја нове појмове. Аудио-визуелни садржаји омогућавају деци да повежу изговорену реч са конкретним предметом, радњом или емоцијом, што значајно доприноси развоју разумевања језика (Стојановић, 2023).

Гледајући анимирани краткометражни филмове, деца слушају дијалоге ликова, усвајају нове речи и постепено проширују свој речник. Понављање одређених речи и реченица доприноси њиховом лакшем памћењу и употреби у свакодневној комуникацији. Деца често понављају изразе које чују од омиљених ликова, што доприноси развоју говора и већој сигурности у вербалном изражавању (Алексић-Хил и сарадници, 2019). Према Међусељац (2023), језик и комуникација представљају једне од најзначајнијих елемената анимираних филмова намењених деци. Начин на који су обликовани дијалози, избор речи и комуникацијске ситуације у великој мери утичу на разумевање радње и усвајање нових језичких образаца. Због тога је важно да говор у анимираним филмовима буде јасан, правилан и прилагођен узрасту деце. Кроз филмске дијалоге деца усвајају не само нове речи већ и правилан изговор, интонацију, ритам и темпо говора. Слушајући комуникацију ликова, постепено уче како се формирају реченице, постављају питања и изражавају различита мишљења. Визуелни контекст који прати говор додатно олакшава разумевање и усвајање

нових појмова (Ђорђевић и сарадници, 2017). На тај начин анимирани краткометражни филм постаје значајан извор језичких подстицаја у периоду раног развоја.

Развој говора код деце подстиче се и кроз разумевање и препричавање филмске радње. Када након гледања филма дете описује догађаје, препричава причу или говори о омиљеним ликовима, оно активно користи усвојене речи и језичке структуре. Разговор након гледања филма има посебан значај јер подстиче дете да формулише реченице, изражава мишљење и развија способност наративног изражавања (Миленковић, 2008). Значајну улогу у развоју говора има и идентификација са ликовима. Деца предшколског узраста често се везују за омиљене јунаке и настоје да опонашају њихов начин комуникације. Посматрајући понашање и говор ликова, деца усвајају одређене говорне обрасце, изразе и начине изражавања емоција. Кроз игру улога и имитацију ликова развијају машту, креативност и говорне способности (Миленковић, 2006). Уколико су ликови представљени као позитивни модели понашања, они могу подстицати развој културе дијалога, сарадње и емпатије. Деца кроз филмске садржаје усвајају вредности као што су пријатељство, помагање, искреност и поштовање других, што се одражава и на квалитет њихове комуникације са вршњацима и одраслима (Вукомановић Ратегорац, 2021). Анализе српског анимираног филма указују да бројна анимирана остварења поседују значајан образовни потенцијал и могу бити подстицајна за развој комуникацијских вештина код деце (Ђирић, 2016).

Поред позитивних утицаја, неопходно је указати и на могуће негативне ефекте непримерених садржаја. Уколико филмови садрже агресиван речник, неправилан говор или пребрз темпо комуникације, деца могу усвајати непримерене језичке моделе. Такође, прекомерно време проведено уз екран може смањити могућности за непосредну комуникацију са одраслима и вршњацима, што може успорити развој говорних способности (Алексић-Хил и сарадници, 2019). Лазић (2012) наглашава да су говор и звучна компонента једни од кључних елемената у обликовању филмске целине, јер омогућавају јасније разумевање радње и развијање односа између гледаоца и филмских ликова. Управо због тога квалитет дијалога у анимираном филму има велики значај за дечји доживљај и разумевање садржаја. Улога родитеља и васпитача у овом процесу је изузетно важна. Одрасли могу подстаћи развој говора постављањем питања након гледања филма, разговором о поступцима ликова, објашњавањем непознатих речи и подстицањем деце да препричавају

радњу. На тај начин гледање анимираног филма прераста из пасивног посматрања у активан процес учења и комуникације.

Историјски развој анимације показује да су бројни анимирани филмови имали образовну и васпитну улогу, посебно када је реч о развоју језика и комуникације код деце (Мунитић, 1999; Радосављевић, 2016). Захваљујући томе, анимирани краткометражни филм данас представља важан медијски садржај који може допринети развоју различитих аспеката дечјег говора. На основу наведеног може се закључити да анимирани краткометражни филм, кроз говор, дијалоге и комуникацијске ситуације које приказује, представља значајно средство за развој речника, разумевања говора и комуникацијских способности код деце предшколског узраста. Његова вредност посебно долази до изражаја када се користи у складу са развојним потребама детета и када је праћен активном подршком родитеља и васпитача.

5. УЛОГА РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА У ПРИМЕНИ КРАТКОМЕТРАЖНИХ ФИЛМОВА

5.1. Избор адекватних филмова за децу предшколског узраста

Избор цртаних краткометражних филмова за децу предшколског узраста представља један од најважнијих задатака родитеља и васпитача у савременом медијском окружењу. Деца се већ од најранијег узраста сусрећу са различитим аудио-визуелним садржајима, због чега је неопходно да одрасли пажљиво процене који су филмови примерени њиховом узрасту, интересовањима и развојним потребама. У предшколском периоду деца су веома осетљива на утицаје из окружења и често усвајају облике понашања, говор и вредности које уочавају код ликова из филмова.

Адекватни филмови треба да садрже једноставан и разумљив говор, позитивне поруке и садржаје који подстичу развој социјалних, емоционалних и комуникацијских способности. Посебно су значајни филмови који промовишу другарство, сарадњу, емпатију, толеранцију и помагање другима. Поред васпитне улоге, квалитетни филмови могу подстицати развој маште, пажње, памћења и богаћење речника код деце (Вукомановић Растегорац, 2021). При избору садржаја важно је водити рачуна о томе да филмови не садрже агресивно понашање, насиље, непримерен говор или сцене које могу изазвати страх и несигурност код детета. Деца предшколског узраста често не могу јасно разликовати стварност од фикције, због чега негативни медијски садржаји могу утицати на њихово понашање и емоционално стање. Зато је улога родитеља и васпитача да прате и контролишу медијске садржаје које деца гледају, као и да ограниче време проведено испред екрана (Љајић, 2018). Поред самог избора филма, значајно је и присуство одраслих током гледања. Заједничко гледање омогућава разговор о радњи, поступцима ликова и порукама које филм преноси. На тај начин дете развија способност разумевања и критичког размишљања, а филм добија образовну и васпитну функцију, а не само забавни карактер.

5.2. Методичка примена филмова у вртићу

Цртани и краткометражни филмови могу имати значајну улогу у васпитно-образовном раду у вртићу када се примењују плански и методички осмишљено. У савременој предшколској пракси аудио-визуелни садржаји све чешће се користе као средство за подстицање развоја говора, пажње, маште, емоција и комуникације код деце. Васпитач има важну улогу у избору филмова и начину њихове примене. Филм не треба да буде само средство забаве, већ подстицај за различите активности и облике учења. Након гледања филма, васпитач може организовати разговор са децом о радњи, ликовима и порукама које су уочили. Деца могу препричавати догађаје, описивати ликове, изражавати своје мишљење и говорити о емоцијама које су препознали код ликова. На тај начин развијају говорне способности, богаће речник и уче да слободно комуницирају (Алексић-Хил и сарадници, 2019).

Методичка примена филмова може се повезати и са другим активностима у вртићу. Деца могу цртати омиљене ликове, драматизовати сцене из филма, певати песме или осмишљавати наставак приче. Овакве активности подстичу креативност, машту и активно учешће деце у процесу учења. Посебан значај има драматизација, јер деца кроз игру улога развијају говор, самопоуздање и социјалне вештине. Кроз правилну методичку примену, филмови могу допринети и развоју моралних вредности код деце. Васпитач разговором усмерава децу да уоче разлику између пожељног и непожељног понашања, као и последице поступака ликова. На тај начин деца постепено развијају способност закључивања и критичког мишљења (Ђорђевић и сарадници, 2017). Важно је да употреба филмова у вртићу буде умерена и прилагођена узрасту деце. Аудио-визуелни садржаји не могу заменити игру, непосредно искуство и комуникацију, али могу бити значајно допунско средство у васпитно-образовном раду.

5.3. Сарадња породице и вртића у контроли медијских садржаја

Сарадња породице и вртића представља важан фактор у правилном усмеравању деце приликом коришћења медијских садржаја. Савремена деца велики део времена проводе уз

телевизију, мобилне телефоне, таблете и друге дигиталне уређаје, због чега је неопходна заједничка сарадња родитеља и васпитача у контроли и избору садржаја које деца прате. Родитељи имају примарну улогу у формирању навика детета у породичном окружењу. Они одлучују које ће садржаје дете гледати, колико времена ће проводити испред екрана и на који начин ће користити медије. Важно је да родитељи прате интересовања детета, разговарају са њим о одгледаним садржајима и усмеравају га ка квалитетним и едукативним филмовима. Заједничко гледање цртаних филмова може допринети развоју блискости и поверења између родитеља и детета, али и помоћи детету да правилно разуме поруке које медији преносе (Ђорђевић, 2025).

Са друге стране, васпитачи у предшколским установама имају значајну улогу у развоју медијске културе код деце. Они могу родитељима давати савете и препоруке о избору адекватних садржаја, указивати на негативне утицаје непримерених филмова и подстицати правилну употребу медија. Кроз родитељске састанке, разговоре и различите облике сарадње, васпитачи и родитељи могу заједнички деловати у интересу детета (Келемен Милојевић, 2021). Добра сарадња породице и вртића доприноси стварању јединствених васпитних утицаја. Када дете у оба окружења добија сличне поруке и правила у вези са коришћењем медија, лакше развија здраве навике и одговоран однос према медијским садржајима. Циљ сарадње није потпуно удаљавање детета од медија, већ усмеравање ка садржајима који позитивно утичу на његов развој, комуникацију, социјалне односе и формирање личности.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР РАДА

6. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

6.1. Предмет истраживања

Предмет овог истраживања односи се на испитивање утицаја краткометражних анимираних цртаних филмова на развој говора код деце предшколског узраста, са посебним освртом на ставове и искуства васпитача о њиховој примени у васпитно-образовном раду. Истраживање полази од схватања да краткометражни цртани филмови, као специфичан облик аудио-визуелних медија, могу представљати значајан подстицај за развој комуникације, проширивање речника, разумевање говора и вербално изражавање деце.

У раду се посебно разматра улога слике, звука, музике и говора у филмском садржају, као и њихов утицај на когнитивни, емоционални и језички развој детета. Истраживање је усмерено на сагледавање начина на који краткометражни филмови доприносе развоју активног и пасивног речника, способности препричавања, разумевања садржаја и комуникације међу децом. Поред тога, предмет истраживања обухвата и улогу васпитача у планирању и примени ових садржаја у функцији развоја говора.

6.2. Циљ истраживања

Циљ истраживања је да се, на основу теоријских разматрања и емпиријског истраживања, испита утицај краткометражних анимираних цртаних филмова на развој говора код деце предшколског узраста. Истраживање има за циљ да утврди у којој мери примена краткометражних филмова доприноси проширивању речника, развоју способности препричавања, разумевању говорног садржаја и подстицању комуникације код деце.

Посебан циљ односи се на испитивање ставова васпитача о значају и учесталости примене краткометражних цртаних филмова у васпитно-образовном раду, као и процену њихове компетентности за примену аудио-визуелних садржаја у функцији развоја говора.

Циљ је и да се укаже на значај вођеног разговора након гледања филма и потребу за стручним усавршавањем васпитача у области примене медијских садржаја.

6.3. Хипотезе истраживања

– Општа хипотеза

Краткометражни анимирани цртани филмови, уз адекватну и планску примену у васпитно-образовном раду, позитивно утичу на развој говора код деце предшколског узраста, јер доприносе проширивању активног и пасивног речника, развоју способности препричавања, разумевању говорног садржаја и подстицању вербалне комуникације.

– Посебна хипотеза

Разговор са децом након гледања краткометражних цртаних филмова значајно доприноси развоју речника, способности препричавања и јаснијем вербалном изражавању код деце предшколског узраста.

– Појединачна хипотеза

Већина васпитача сматра да краткометражни цртани филмови представљају значајно дидактичко средство за подстицање развоја говора код деце предшколског узраста.

6.4. Методе и технике истраживања

У теоријском делу рада примењена је метода теоријске анализе садржаја, као и метода анализе и синтезе релевантне литературе из области предшколског васпитања, развоја говора и медијске културе. Теоријски део рада заснивао се на проучавању научне и стручне литературе која се односила на улогу филма као аудио-визуелног медија и његов утицај на развој деце предшколског узраста.

У емпиријском делу рада примењена је дескриптивна метода истраживања. Као техника истраживања коришћено је анкетање, док је као инструмент истраживања употребљен упитник конструисан за потребе овог рада. Упитник је садржао питања затвореног типа и питања са Ликертовом скалом процене, што је омогућило квантитативну анализу прикупљених података.

Истраживање је спроведено путем онлајн анкете креиране у *Google Forms* алату. У истраживању је учествовало укупно 80 васпитача из Предшколске установе „Савски венац“ у Београду, из вртића „Анђелак“, „Краљица Марија“, „Принцеза“ и „Света Петка“. Испитаници су добровољно и анонимно попуњавали упитник.

6.5. Варијабле истраживања

У истраживању су биле заступљене независне, зависне и контролне варијабле.

- Независну варијаблу представљала је примена краткометражних анимираних цртаних филмова у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста. Она је обухватала учесталост коришћења краткометражних филмова, начин њихове примене и разговор са децом након гледања филмског садржаја.
- Зависне варијабле односиле су се на развој говора код деце предшколског узраста, односно на проширивање активног и пасивног речника, развој способности препричавања, разумевања говорног садржаја, формирања реченица и подстицања комуникације.
- Контролне варијабле односиле су се на године радног стажа васпитача, ниво образовања и учесталост примене аудио-визуелних садржаја у васпитно-образовном раду.

6.6. Оперативни план истраживања

Истраживање је реализовано у неколико фаза:

- У првој фази извршено је прикупљање и анализа релевантне литературе из области развоја говора, предшколског васпитања и утицаја аудио-визуелних медија на децу. На основу теоријских полазишта конструисан је инструмент истраживања, упитник за васпитаче.
- У другој фази спроведено је истраживање путем онлајн анкете креиране у *Google Forms* алату. Линк ка упитнику прослеђен је васпитачима запосленим у

Предшколској установи „Савски венац“ у Београду, односно васпитачима из вртића „Анђелак“, „Краљица Марија“, „Принцеза“ и „Света Петка“.

Након прикупљања података приступило се анализи и обради резултата, приказивању добијених података у графиконима, као и интерпретацији резултата истраживања. На основу добијених резултата изведени су закључци о утицају краткометражних цртаних филмова на развој говора код деце предшколског узраста.

6.7. Начин обраде података

Подаци прикупљени истраживањем обрађени су применом дескриптивне статистике. Резултати истраживања приказани су бројчано и процентуално, уз графички приказ добијених података. Анализа података омогућила је сагледавање ставова васпитача о значају краткометражних цртаних филмова у развоју говора код деце предшколског узраста, као и учесталости њихове примене у васпитно-образовном раду. На основу добијених резултата извршена је интерпретација података, провера постављених хипотеза и доношење закључака истраживања.

7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА

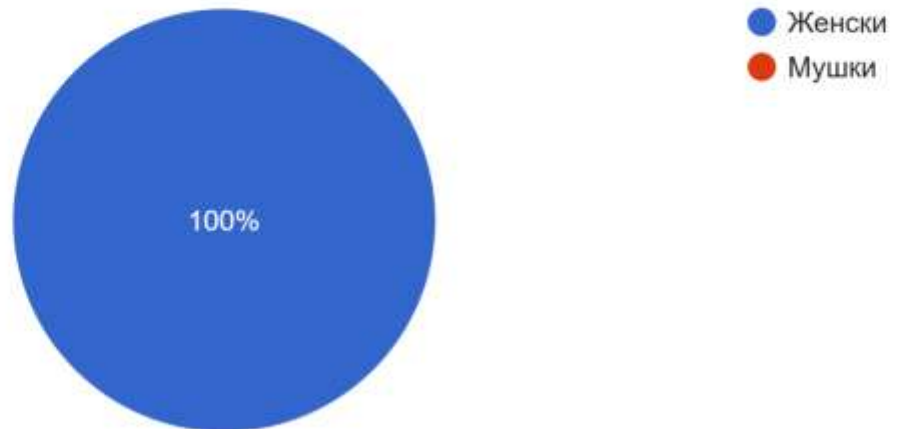
Питање бр. 1 – Пол.

Свих 80 испитаника је женског пола, што указује да су у истраживању учествовале искључиво васпитачице. Овај резултат је у складу са чињеницом да је професија васпитача у предшколским установама у великој мери феминизирана. Одсуство испитаника мушког пола показује специфичну полну структуру узорка, која одражава реално стање у пракси ове професије. С обзиром на добијене податке, у даљој интерпретацији резултата користиће се термин испитанице. Ова структура узорка је значајна за разумевање и тумачење добијених резултата, јер може утицати на ставове и искуства у вези са испитиваном темом.

Графикон бр. 1 – Процентуални приказ одговора за питање о полу

Пол:

80 одговора

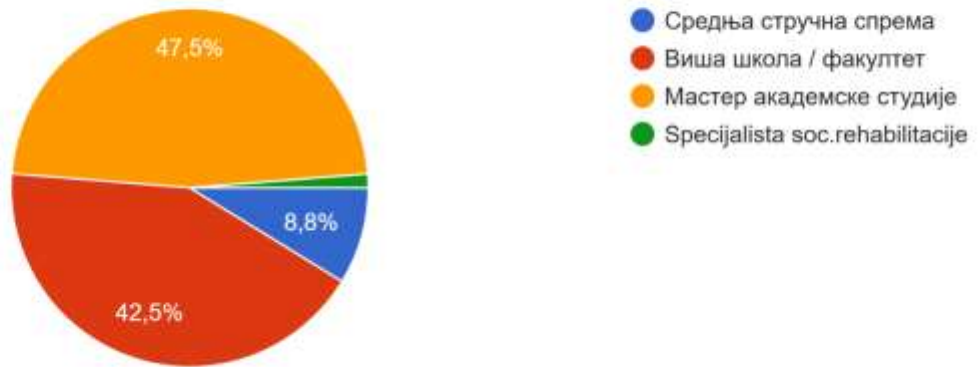

Питање бр. 2 – Степен образовања.

Резултати показују да се од укупно 80 испитаница, 7 њих изјаснило да има средњу стручну спрему, 34 испитанице су навеле да имају завршену вишу школу или факултет, 38 испитаница има завршене мастер академске студије, док је 1 испитаница навела одговор „друго“, односно да је специјалиста социјалне рехабилитације. Оваква образовна структура узорка може значајно утицати на начин размишљања, ставове и тумачење испитиване појаве, с обзиром на висок ниво стручне оспособљености већине испитаница.

Графикон бр. 2 – Процентуални приказ одговора за питање о степену образовања

Степен образовања:
80 одговора

Питање бр. 3 – Радни стаж у предшколској установи.

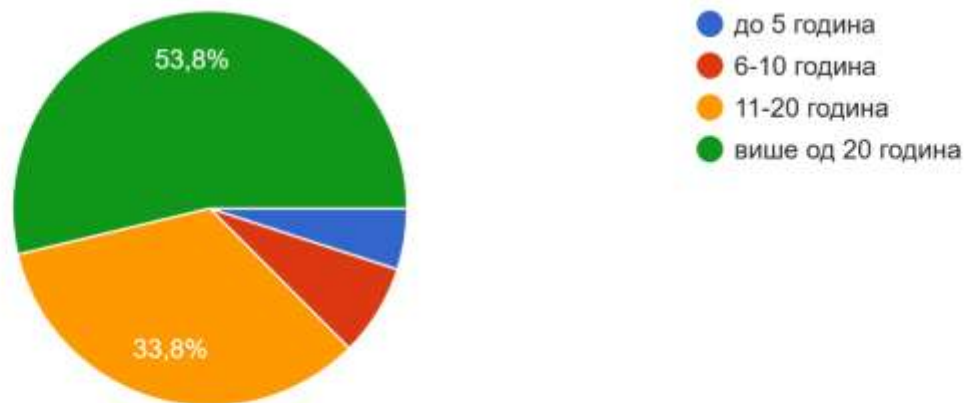
Резултати показују да 4 испитанице имају радни стаж до 5 година, 6 испитаница има радни стаж од 6 до 10 година, 27 испитаница има између 11 и 20 година радног стажа, док највећи број испитаница, њих 43, има више од 20 година радног искуства у предшколској установи.

Добијени подаци указују да у структури узорка доминирају испитанице са дугогодишњим радним искуством. Највећи број испитаница има више од 20 година радног стажа (43), што може указивати на висок ниво професионалног искуства и практичног знања у области предшколског васпитања и образовања. Значајан број испитаница има и радни стаж од 11 до 20 година (27), док је мањи број оних са краћим радним искуством, односно до 5 година (4) и од 6 до 10 година (6). Оваква структура узорка може допринети поузданијем сагледавању испитиване појаве, јер су у истраживању у великој мери учествовале искусне испитанице.

Графикон бр. 3 – Процентуални приказ одговора за питање о радном стажу у предшколској установи

Радни стаж у предшколској установи:

80 одговора

Питање бр. 4 – Колико често у раду користите краткометражне цртане филмове?

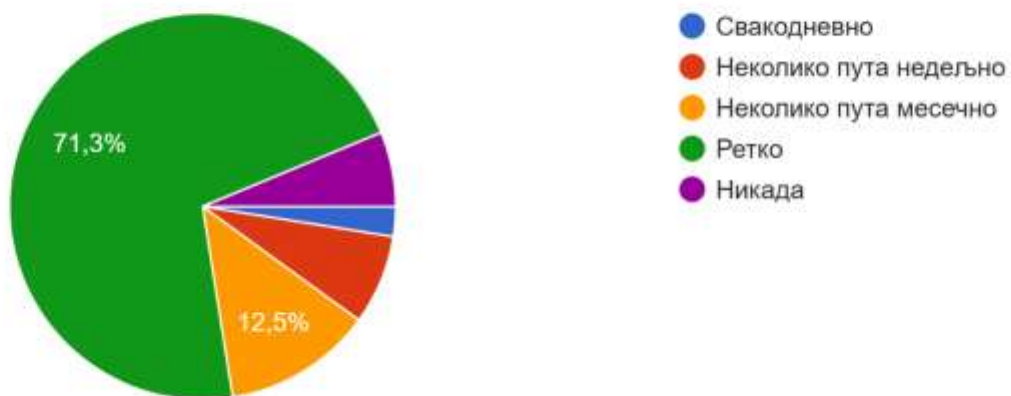
Резултати показују да 2 испитанице свакодневно користе краткометражне цртане филмове у раду, 6 испитаница их користи неколико пута недељно, 10 испитаница неколико пута месечно, док највећи број испитаница, њих 57, краткометражне цртане филмове користи ретко. Такође, 5 испитаница је навело да их никада не користи у свом раду.

Добијени подаци указују да краткометражни цртани филмови нису често заступљени у васпитно-образовном раду већине испитаница. Највећи број испитаница (57) навео је да их користи ретко, док је веома мали број оних које их користе свакодневно (2) или неколико пута недељно (6). Одређени број испитаница користи их неколико пута месечно (10), док 5 испитаница уопште не примењује овај вид медијског садржаја у раду са децом. Овакви резултати могу указивати на то да краткометражни цртани филмови још увек нису у довољној мери препознати као средство које може допринети развоју говора и комуникације код деце предшколског узраста.

Графикон бр. 4 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Колико често у раду користите краткометражне цртане филмове?

80 одговора

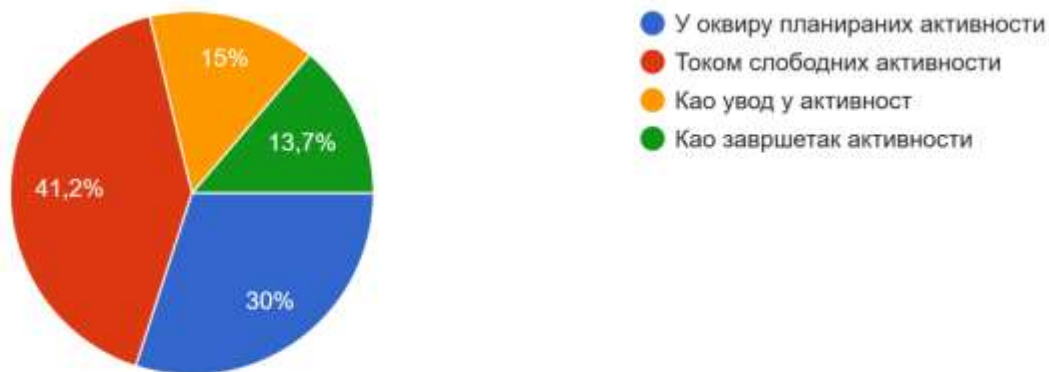
Питање бр. 5 – У ком делу дана најчешће користите краткометражне цртане филмове?

Резултати показују да 24 испитанице краткометражне цртане филмове најчешће користе у оквиру планираних активности, 33 испитанице током слободних активности, 12 испитаница као увод у активност, док 11 испитаница цртане филмове користи као завршетак активности.

Добијени подаци указују да испитанице краткометражне цртане филмове најчешће примењују током слободних активности (33), што може указивати на њихову улогу у забавном и релаксирајућем делу дневних активности деце. Значајан број испитаница користи их и у оквиру планираних активности (24), што показује да цртани филмови могу имати и образовну функцију у раду са децом. Мањи број испитаница наводи да их користи као увод у активност (12) или као завршетак активности (11), што указује да се у нешто мањој мери користе као мотивационо средство или средство за сумирање и заокруживање активности. Ови резултати показују да краткометражни цртани филмови имају различиту примену у свакодневном раду васпитача.

Графикон бр. 5 – Процентуални приказ одговора за дато питање

У ком делу дана најчешће користите краткометражне цртане филмове?
80 одговора

Питање бр. 6 – Да ли након гледања филма разговарате са децом о садржају?

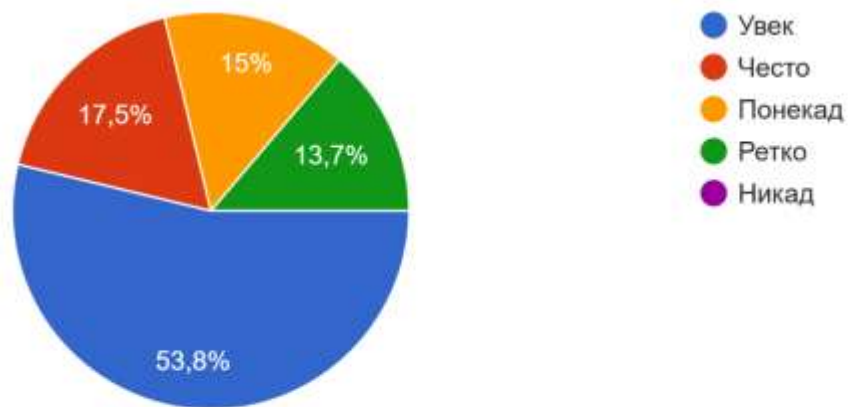
Резултати показују да 43 испитанице увек разговарају са децом о садржају након гледања филма, 14 испитаница то чини често, 12 испитаница понекад, док 11 испитаница ретко разговара са децом о одгледаном садржају. Ниједна испитаница није навела да никада не разговара са децом након гледања филма.

Добијени подаци указују да већина испитаница препознаје значај разговора са децом након гледања краткометражних цртаних филмова. Највећи број испитаница (43) навео је да увек разговара са децом о садржају филма, док 14 испитаница то чини често. Ови резултати указују на то да се филмски садржаји не користе искључиво у забавне сврхе, већ и као подстицај за разговор, размену мишљења и развој комуникације код деце. Мањи број испитаница је навео да разговоре води понекад (12) или ретко (11), док ниједна испитаница није одабрала одговор „никад“, што додатно потврђује значај комуникације након гледања филма у васпитно-образовном раду.

Графикон бр. 6 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Да ли након гледања филма разговарате са децом о садржају?

80 одговора

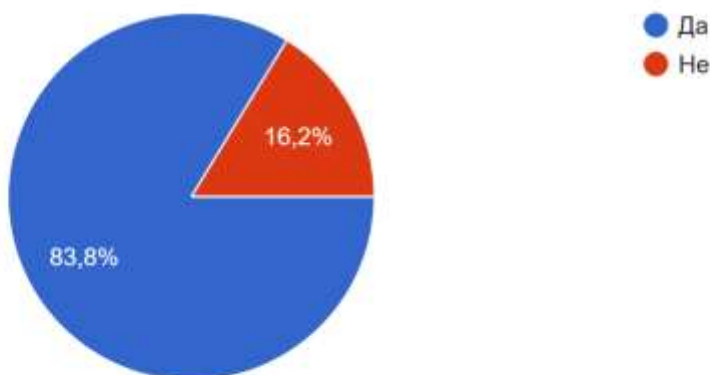
Питање бр. 7 – Да ли примећујете да деца понављају речи или изразе из цртаних филмова?

Резултати показују да 67 испитаница примећује да деца понављају речи или изразе из цртаних филмова, док је 13 испитаница навело да то не примећује.

Добијени подаци указују да већина испитаница уочава утицај краткометражних цртаних филмова на говор деце предшколског узраста. Највећи број испитаница (67) навео је да деца понављају речи и изразе које чују у цртаним филмовима, што указује на то да деца лако усвајају и репродукују језичке садржаје којима су изложена путем медија. Ови резултати могу указивати на значај цртаних филмова као средства које утиче на развој речника, комуникације и начина изражавања код деце. Са друге стране, мањи број испитаница (13) није приметио овакво понашање код деце, што може зависити од начина посматрања, учесталости коришћења цртаних филмова или индивидуалних разлика међу децом.

Графикон бр. 7 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Да ли примећујете да деца понављају речи или изразе из цртаних филмова?
80 одговора

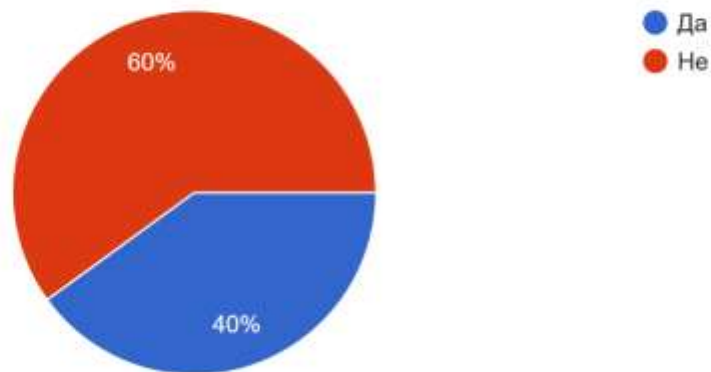
Питање бр. 8 – Да ли користите краткометражне филмове за подстицање причања код деце?

Резултати показују да 32 испитанице користе краткометражне филмове за подстицање причања код деце, док 48 испитаница не користи овај вид подстицаја у свом раду.

Добијени подаци указују да већи број испитаница (48) не користи краткометражне филмове као средство за подстицање причања код деце, док 32 испитанице примењују овај начин рада. Овакви резултати могу указивати на то да краткометражни филмови још увек нису у довољној мери препознати као средство које може подстаћи говорно изражавање, комуникацију и развој речника код деце предшколског узраста. Са друге стране, одређени број испитаница препознаје потенцијал филмова као мотивационог средства које може охрабрити децу да описују, препричавају и изражавају своја запажања и утиске.

Графикон бр. 8 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Да ли користите краткометражне филмове за подстицање причања код деце?
80 одговора

Питање бр. 9 – Да ли сте похађали стручне семинаре који се односе на употребу цртаних филмова у васпитно-образовном раду?

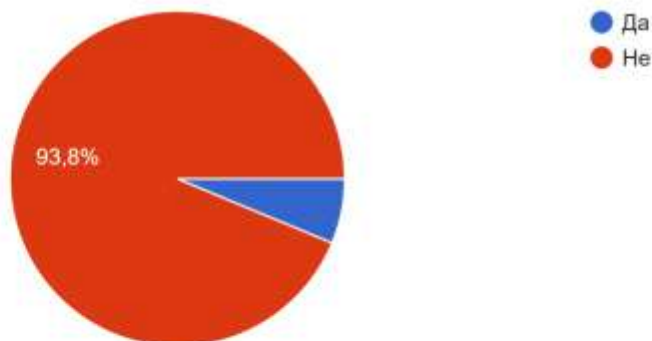
Резултати показују да је 5 испитаница похађало стручне семинаре који се односе на употребу цртаних филмова у васпитно-образовном раду, док 75 испитаница није похађало овакве облике стручног усавршавања.

Добијени подаци указују да већина испитаница није имала прилику да се стручно усавршава у области примене краткометражних цртаних филмова у васпитно-образовном раду. Веома мали број испитаница (5) навео је да је похађао семинаре на ову тему, док је чак 75 испитаница одговорило негативно. Овакви резултати могу указивати на недовољну заступљеност стручних обука и семинара који се баве применом медијских садржаја у раду са децом предшколског узраста. Недостатак стручног усавршавања може утицати и на мању примену краткометражних цртаних филмова као средства за развој говора, комуникације и других васпитно-образовних циљева.

Графикон бр. 9 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Да ли сте похађали стручне семинаре који се односе на употребу цртаних филмова у васпитно-образовном раду?

80 одговора

Питање бр. 10 – Да ли бисте били заинтересовани за додатну обуку у овој области?

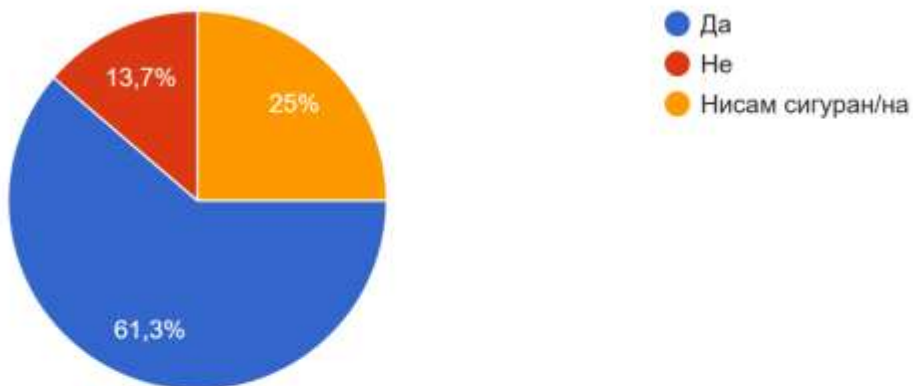
Резултати показују да је 49 испитаница заинтересовано за додатну обуку у области примене краткометражних цртаних филмова у васпитно-образовном раду, 11 испитаница није заинтересовано, док је 20 испитаница навело да није сигурно.

Добијени подаци указују да код већине испитаница постоји интересовање за додатно стручно усавршавање у овој области. Највећи број испитаница (49) изразио је жељу за додатном обуком, што може указивати на потребу за стицањем нових знања и вештина у примени краткометражних цртаних филмова у раду са децом предшколског узраста. Мањи број испитаница (11) није заинтересован за овакве облике усавршавања, док је 20 испитаница неодлучно, односно није сигурно да ли би похађало додатну обуку. Овакви резултати могу указивати на то да постоји простор за организовање семинара и едукација које би васпитачима приближиле могућности примене медијских садржаја у развоју говора и комуникације код деце.

Графикон бр. 10 – Процентуални приказ одговора за дато питање

Да ли бисте били заинтересовани за додатну обуку у овој области?

80 одговора

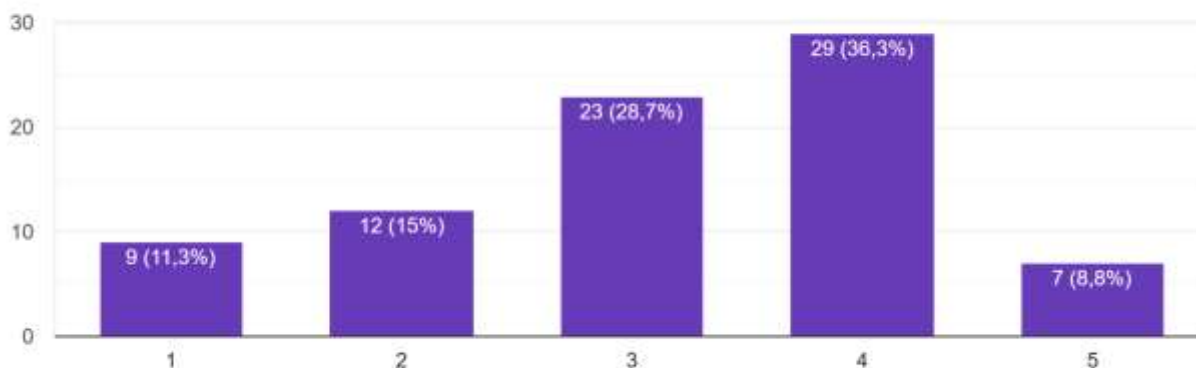
Питање бр. 11 – Краткометражни цртани филмови подстичу развој речника код деце.

Резултати показују да се 1 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 12 испитаница се делимично не слаже, 23 испитанице нису сигурне, 29 испитаница се делимично слаже, док се 7 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да краткометражни цртани филмови подстичу развој речника код деце.

Добијени подаци указују да код већине испитаница преовладава позитиван став према утицају краткометражних цртаних филмова на развој речника код деце. Највећи број испитаница (29) делимично се слаже са наведеном тврдњом, док се 7 испитаница у потпуности слаже. Са друге стране, одређени број испитаница није сигуран у овај утицај (23), што може указивати на недовољну информисаност или различита искуства у пракси. Мањи број испитаница се делимично не слаже (12), док се само 1 испитаница у потпуности не слаже са тврдњом. Овакви резултати показују да већина испитаница препознаје потенцијал краткометражних цртаних филмова у обогаћивању дечјег речника и развоју говорних способности.

Графикон бр. 11 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Краткометражни цртани филмови подстичу развој речника код деце.
80 одговора

Питање бр. 12 – Гледање цртаних филмова подстиче децу да више комуницирају међусобно.

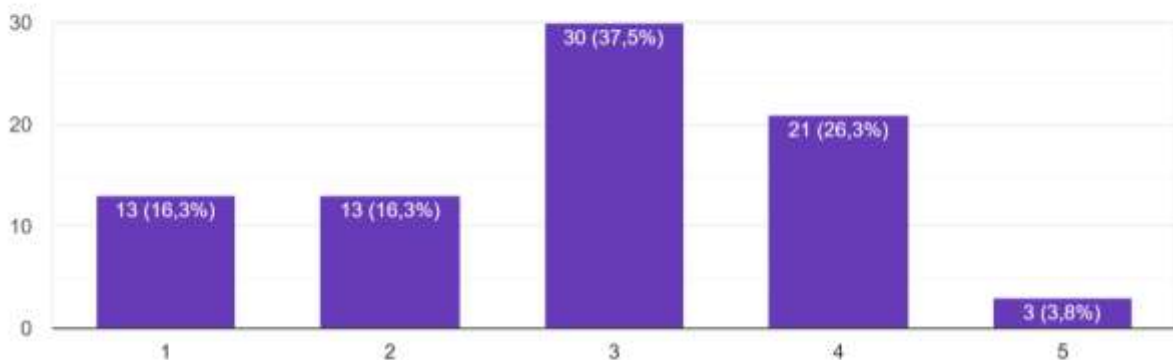
Резултати показују да се 13 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 13 испитаница се делимично не слаже, 30 испитаница није сигурно, 21 испитаница се делимично слаже, док се 3 испитанице у потпуности слажу са тврдњом да гледање цртаних филмова подстиче децу да више комуницирају међусобно.

Добијени подаци указују да код испитаница не постоји потпуно јединствен став о утицају цртаних филмова на међусобну комуникацију деце. Највећи број испитаница (30) навео је да није сигуран у овај утицај, што може указивати на различита искуства у пракси или недовољно јасно уочавање повезаности између гледања цртаних филмова и развоја комуникације међу децом. Одређен број испитаница се делимично слаже са тврдњом (21), док се 3 испитанице у потпуности слажу, што указује да део испитаница препознаје позитиван утицај цртаних филмова на социјалну интеракцију и разговор међу децом. Са друге стране, 13 испитаница се у потпуности не слаже, а 13 делимично не слаже са наведеном тврдњом, што показује да део испитаница не сматра да цртани филмови значајно подстичу међусобну комуникацију деце.

Графикон бр. 12 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Гледање цртаних филмова подстиче децу да више комуницирају међусобно.

80 одговора

Питање бр. 13 – Разговор након гледања филма доприноси развоју говора код деце.

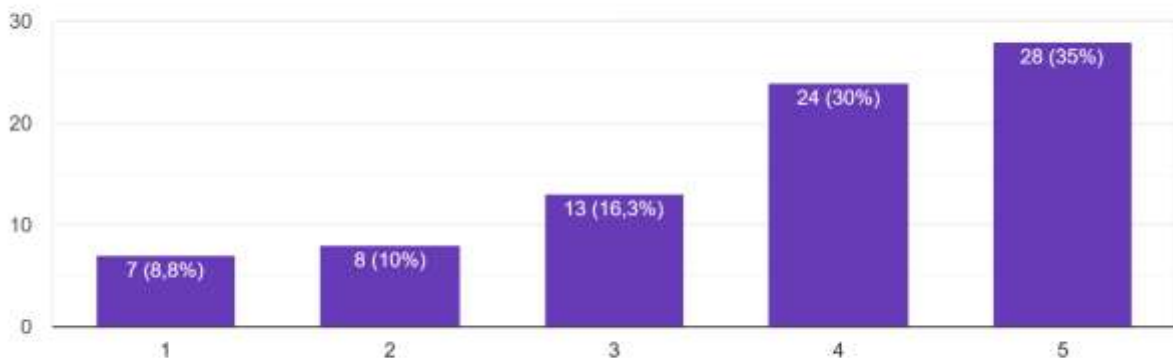
Резултати показују да се 7 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 8 испитаница се делимично не слаже, 13 испитаница није сигурно, 24 испитанице се делимично слажу, док се 28 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да разговор након гледања филма доприноси развоју говора код деце.

Добијени подаци указују да већина испитаница има позитиван став према значају разговора након гледања филма за развој говора код деце. Највећи број испитаница (28) у потпуности се слаже са овом тврдњом, док се 24 испитанице делимично слажу, што заједно указује на доминантно уверење да разговор након гледања филма има важну улогу у подстицању говорног развоја. Са друге стране, 13 испитаница није сигурно у овај утицај, што може указивати на различита искуства или недовољно јасну процену ефеката у пракси. Мањи број испитаница се делимично не слаже (8) и у потпуности не слаже (7) са наведеном тврдњом, што показује да постоји и мања група испитаница које не препознају директну везу између разговора након филма и развоја говора код деце.

Графикон бр. 13 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Разговор након гледања филма доприноси развоју говора код деце.

80 одговора

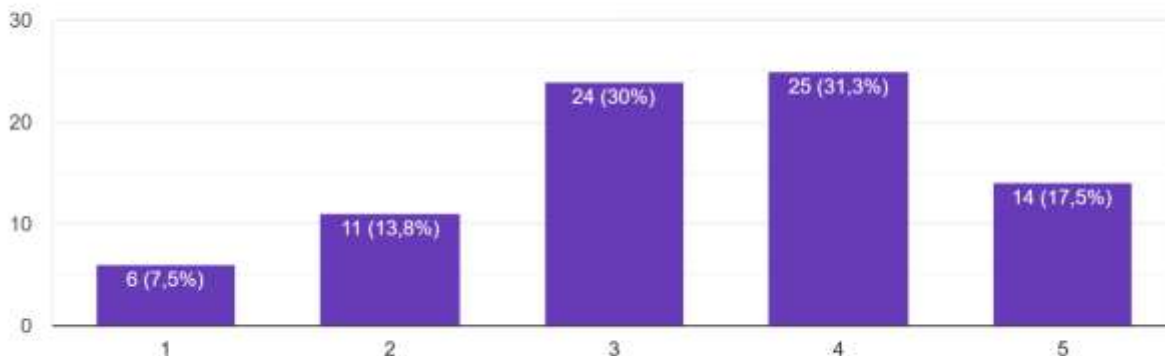
Питање бр. 14 – Краткометражни филмови помажу деци да лакше препричавају догађаје.

Резултати показују да се 6 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 11 испитаница се делимично не слаже, 24 испитанице нису сигурне, 25 испитаница се делимично слаже, док се 14 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да краткометражни филмови помажу деци да лакше препричавају догађаје.

Добијени подаци указују да већина испитаница има позитиван, али умерен став према утицају краткометражних филмова на способност деце да препричавају догађаје. Највећи број испитаница (25) се делимично слаже са наведеном тврдњом, док се 14 испитаница у потпуности слаже, што указује да значајан део испитаница препознаје потенцијал филмова у развоју наративних способности код деце. Са друге стране, 24 испитанице нису сигурне у овај утицај, што може указивати на различита искуства у пракси или недовољно уочене ефекте. Мањи број испитаница се делимично не слаже (11) и у потпуности не слаже (6), што показује да постоји и мања група испитаница које не сматрају да краткометражни филмови значајно доприносе развоју препричавања код деце.

Графикон бр. 14 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Краткометражни филмови помажу деци да лакше препричавају догађаје.
80 одговора

Питање бр. 15 – Анимирани филмови доприносе развоју правилне артикулације.

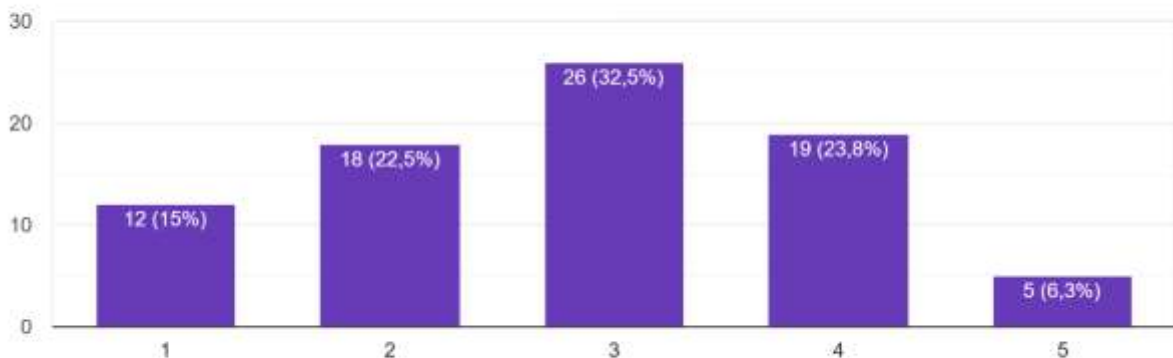
Резултати показују да се 12 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 18 испитаница се делимично не слаже, 26 испитаница није сигурно, 19 испитаница се делимично слаже, док се 5 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да анимирани филмови доприносе развоју правилне артикулације.

Добијени подаци указују да код испитаница не постоји јасан и доминантан став о утицају анимираних филмова на развој правилне артикулације код деце. Највећи број испитаница (26) изразио је несигурност у погледу ове тврдње, што може указивати на недовољну јасноћу ефеката или различита искуства у пракси. Значајан број испитаница се делимично не слаже (18) и у потпуности не слаже (12) са тврдњом, што указује на скептичан став дела испитаница у погледу директног утицаја анимираних филмова на артикулацију. Са друге стране, 19 испитаница се делимично слаже, док се само 5 испитаница у потпуности слаже са наведеном тврдњом, што показује да мањи део испитаница препознаје могућу улогу анимираних филмова у развоју правилног изговора код деце.

Графикон бр. 15 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Анимирани филмови доприносе развоју правилне артикулације.

80 одговора

Питање бр. 16 – Деца кроз цртане филмове усвајају нове граматичке структуре.

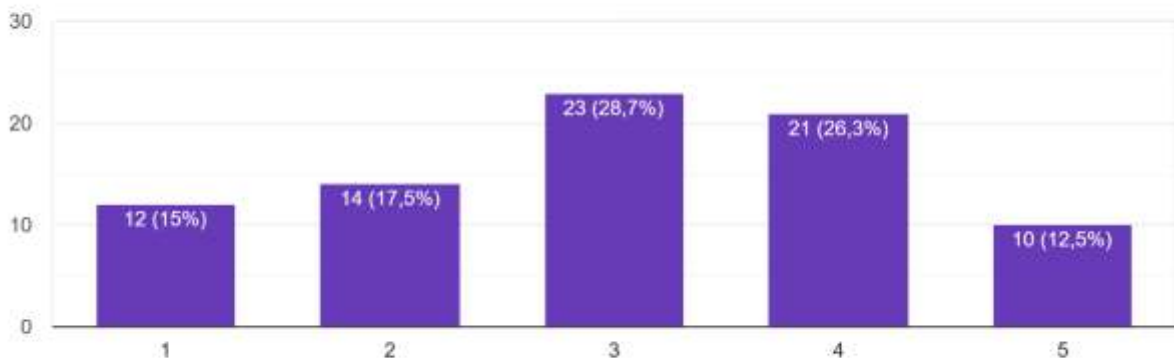
Резултати показују да се 12 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 14 испитаница се делимично не слаже, 23 испитанице нису сигурне, 21 испитаница се делимично слаже, док се 10 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да деца кроз цртане филмове усвајају нове граматичке структуре.

Добијени подаци указују да испитанице имају подељена мишљења у погледу утицаја цртаних филмова на усвајање граматичких структура код деце. Највећи број испитаница (23) није сигуран у овај утицај, што може указивати на недовољну јасноћу или директну уочљивост овог ефекта у пракси. Одређен број испитаница се делимично слаже (21) и у потпуности слаже (10) са тврдњом, што указује да део испитаница препознаје потенцијал цртаних филмова у језичком развоју деце. Са друге стране, 14 испитаница се делимично не слаже, док се 12 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, што показује да део испитаница не сматра да цртани филмови имају значајан утицај на усвајање граматичких структура.

Графикон бр. 16 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Деца кроз цртане филмове усвајају нове граматичке структуре.

80 одговора

Питање бр. 17 – Пречеста употреба цртаних филмова може негативно утицати на развој говора.

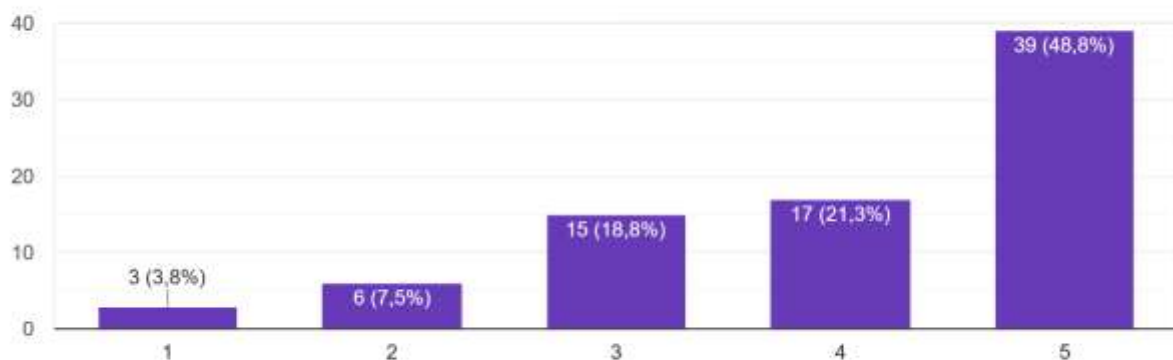
Резултати показују да се 3 испитанице у потпуности не слажу са наведеном тврдњом, 6 испитаница се делимично не слаже, 15 испитаница није сигурно, 17 испитаница се делимично слаже, док се 39 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да пречеста употреба цртаних филмова може негативно утицати на развој говора.

Добијени подаци указују да већина испитаница препознаје потенцијалне негативне ефекте пречесте употребе цртаних филмова на развој говора код деце. Највећи број испитаница (39) у потпуности се слаже са наведеном тврдњом, док се 17 испитаница делимично слаже, што заједно указује на доминантан став да прекомерна изложеност цртаним филмовима може имати неповољан утицај на говорни развој. Са друге стране, 15 испитаница није сигурно у овај утицај, док се мањи број испитаница делимично не слаже (6) и у потпуности не слаже (3) са тврдњом, што показује да постоји и мања група која не препознаје или доводи у питање негативан утицај цртаних филмова на развој говора.

Графикон бр. 17 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Пречеста употреба цртаних филмова може негативно утицати на развој говора.

80 одговора

Питање бр. 18 – Краткометражни филмови подтичу машту и вербално изражавање код деце.

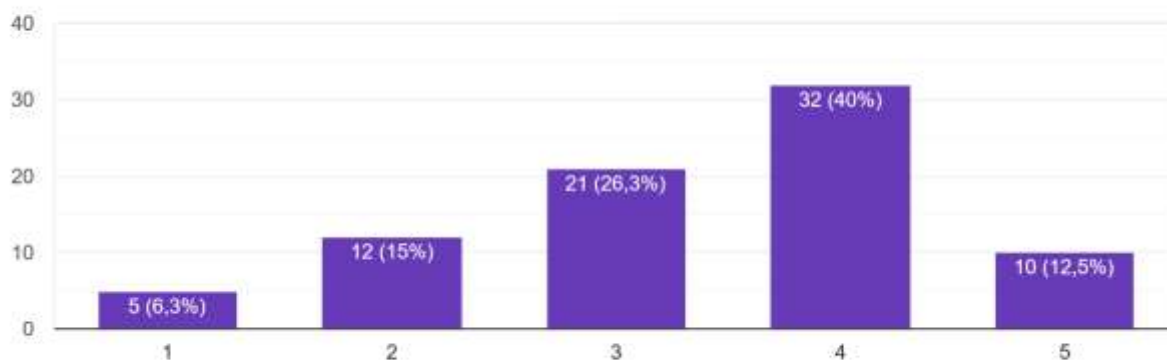
Резултати показују да се 5 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 12 испитаница се делимично не слаже, 21 испитаница није сигурна, 32 испитанице се делимично слажу, док се 10 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да краткометражни филмови подстичу машту и вербално изражавање код деце.

Добијени подаци указују да већина испитаница има позитиван став према утицају краткометражних филмова на развој маште и вербалног изражавања код деце. Највећи број испитаница (32) се делимично слаже са наведеном тврдњом, док се 10 испитаница у потпуности слаже, што заједно указује да значајан део испитаница препознаје подстицајну улогу филмова у развоју креативности и говорног изражавања. Са друге стране, 21 испитаница није сигурна у овај утицај, што може указивати на различита искуства у пракси или недовољно јасно уочавање ефеката. Мањи број испитаница се делимично не слаже (12) и у потпуности не слаже (5) са наведеном тврдњом, што показује да постоји и мања група која не препознаје директан утицај краткометражних филмова на машту и вербално изражавање код деце.

Графикон бр. 18 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Краткометражни филмови подтичу машту и вербално изражавање код деце.

80 одговора

Питање бр. 19 – Уз вођство васпитача цртани филмови имају већи утицај на развој говора.

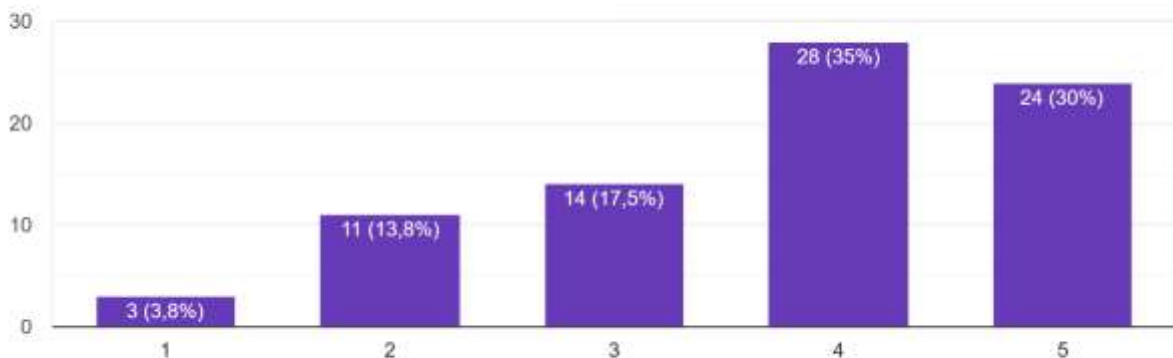
Резултати показују да се 3 испитанице у потпуности не слажу са наведеном тврдњом, 11 испитаница се делимично не слаже, 14 испитаница није сигурна, 28 испитаница се делимично слаже, док се 24 испитанице у потпуности слажу са тврдњом да уз вођство васпитача цртани филмови имају већи утицај на развој говора.

Добијени подаци указују да већина испитаница има позитиван став према значају улоге васпитача у коришћењу цртаних филмова као средства за развој говора. Највећи број испитаница (28) се делимично слаже са наведеном тврдњом, док се 24 испитанице у потпуности слажу, што заједно указује да испитанице у великој мери препознају важност стручног вођења у процесу примене медијских садржаја у раду са децом. Са друге стране, 14 испитаница није сигурно у овај утицај, док се 11 испитаница делимично не слаже и 3 испитанице у потпуности не слажу са тврдњом, што показује да мањи део испитаница не придаје значај или није убеђен у додатни ефекат који произилази из активне улоге васпитача.

Графикон бр. 19 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Уз вођство васпитача цртани филмови имају већи утицај на развој говора.

80 одговора

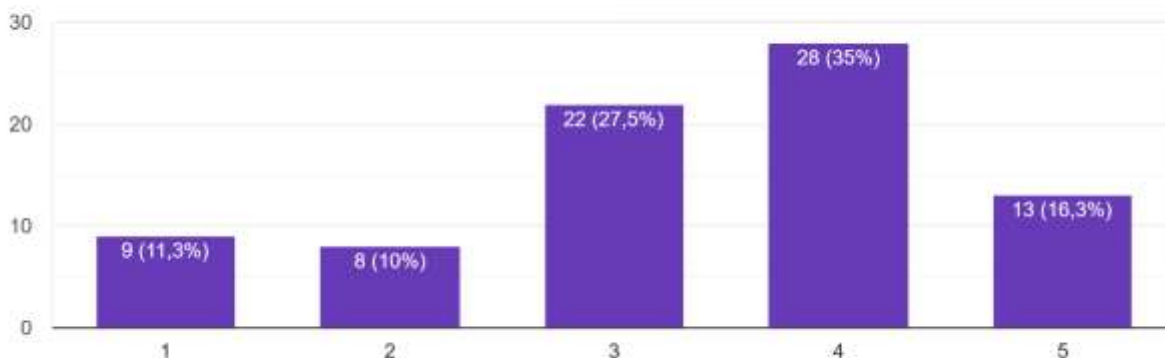
Питање бр. 20 – Краткометражни анимирани филмови су корисно дидактичко средство у развоју говора.

Резултати показују да се 9 испитаница у потпуности не слаже са наведеном тврдњом, 8 испитаница се делимично не слаже, 22 испитанице нису сигурне, 28 испитаница се делимично слаже, док се 13 испитаница у потпуности слаже са тврдњом да су краткометражни анимирани филмови корисно дидактичко средство у развоју говора.

Добијени подаци указују да већина испитаница има позитиван став према употреби краткометражних анимираних филмова као дидактичког средства у развоју говора код деце. Највећи број испитаница (28) се делимично слаже са наведеном тврдњом, док се 13 испитаница у потпуности слаже, што заједно указује да значајан део испитаница препознаје образовни потенцијал анимираних филмова. Са друге стране, 22 испитанице нису сигурне у овај утицај, што може указивати на недовољно јасну праксу или различита искуства у примени. Мањи број испитаница се делимично не слаже (8) и у потпуности не слаже (9) са наведеном тврдњом, што показује да постоји и мања група која не сматра анимирани филмове значајним дидактичким средством у развоју говора.

Графикон бр. 20 – Процентуални и бројчани приказ одговора за дато питање

Краткометражни анимирани филмови су корисно дидактичко средство у развоју говора.
80 одговора

8. КРИТИЧКИ ОСВРТ

На основу добијених резултата истраживања може се извршити целовит и критички осврт на постављене хипотезе, при чему се уочава да испитанице у великој мери препознају потенцијал краткометражних анимираних цртаних филмова у развоју говора код деце предшколског узраста, али истовремено показују и одређени степен опреза, несигурности и недовољне систематске примене овог средства у васпитно-образовној пракси. Општа хипотеза, која полази од претпоставке да краткометражни анимирани цртани филмови, уз адекватну и планску примену, позитивно утичу на развој говора код деце кроз проширивање активног и пасивног речника, развој способности препричавања, разумевање говорног садржаја и подстицање вербалне комуникације, може се сматрати делимично потврђеном. Наиме, резултати показују да испитанице у значајној мери препознају позитивне ефекте ових садржаја, посебно у домену подстицања вербалне комуникације, развоја речника, као и способности препричавања, што је нарочито видљиво у одговорима који се односе на разговор након гледања филма и утицај на говорно изражавање деце. Међутим, истовремено се уочава да велики број испитаница није у потпуности сигуран у снагу и директност овог утицаја, што указује да се ефекти цртаних филмова не доживљавају као једнозначни и аутоматски, већ као условљени начином примене, контекстом и улогом васпитача.

Посебна хипотеза, према којој разговор са децом након гледања краткометражних цртаних филмова значајно доприноси развоју речника, способности препричавања и јаснијем вербалном изражавању, у великој мери је потврђена. Резултати јасно показују да већина испитаница након гледања филма најчешће разговара са децом, при чему доминира одговор „увек“, што указује на висок степен свести о важности ове педагошке праксе. Такође, ставови испитаница у вези са утицајем разговора на развој говора и препричавања крећу се претежно у правцу слагања, што потврђује да се управо интеракција након гледања филма препознаје као кључни фактор у језичком развоју деце. Ово указује да саме медијске садржаје испитанице не посматрају изоловано, већ их повезују са активним педагошким деловањем, где разговор представља централни елемент у процесу усвајања и обраде језичких садржаја.

Појединачна хипотеза, према којој већина васпитача сматра да краткометражни цртани филмови представљају значајно дидактичко средство за подстицање развоја говора

код деце предшколског узраста, може се окарактерисати као делимично потврђена. Иако резултати показују да постоји значајан број испитаница које препознају дидактичку вредност ових садржаја, нарочито у смислу подстицања маште, вербалног изражавања и наративних способности, истовремено је присутан и висок степен несигурности, као и умерени ставови који указују на то да овај вид медијског садржаја још увек није у потпуности интегрисан у свакодневну, планску и систематску васпитно-образовну праксу. Додатно, подаци о реткој употреби краткометражних филмова у раду, као и о недовољној похађаности стручних семинара у овој области, указују да постоји простор за значајно унапређење стручне оспособљености васпитача и јасније дефинисање педагошких смерница за њихову примену. Свеукупно посматрано, може се закључити да краткометражни анимирани цртани филмови имају препознат потенцијал у развоју говора код деце, али да њихов ефекат у великој мери зависи од начина примене, педагошког вођења и активности које прате гледање. Управо зато се као кључни закључак намеће потреба за систематичнијим приступом, већим стручним усавршавањем васпитача и јаснијим интегрисањем ових садржаја у васпитно-образовни рад, како би се њихов развојни потенцијал у потпуности искористио.

Добијени резултати указују и на значај потребе за даљим истраживањима у овој области, будући да се у савременом друштву медијски садржаји све интензивније укључују у свакодневни живот деце предшколског узраста. Неопходно је детаљније испитати на који начин различите врсте краткометражних анимираних филмова, њихов садржај, динамика, језичка структура и начин презентације утичу на поједине аспекте говорног развоја деце. Поред тога, важно је истражити и улогу васпитача као посредника у процесу медијског учења, јер резултати показују да управо њихово стручно вођење, постављање питања, разговор и подстицање деце на активно учешће значајно утичу на квалитет језичке интеракције. У том смислу, краткометражни анимирани цртани филмови не треба да буду посматрани искључиво као средство забаве, већ као савремено дидактичко средство које, уз адекватну методичку примену, може допринети целовитом развоју дечјег говора, комуникације, маште и способности мишљења.

9. ЗАКЉУЧАК

На основу теоријског и методолошког дела истраживања може се закључити да краткометражни анимирани цртани филмови представљају значајан и потенцијално веома користан медијски и дидактички ресурс у раду са децом предшколског узраста, посебно у контексту развоја говора, комуникације и језичког изражавања. Теоријски оквир рада указује да се говорни развој код деце не одвија само кроз спонтану комуникацију, већ и кроз различите стимулативне ситуације у којима дете има прилику да слуша, разуме, репродукује и активно користи језик. У том смислу, анимирани филмови, као визуелно-аудитивни садржаји, представљају снажан стимуланс који може утицати на проширивање речника, развој наративних способности, разумевање говорног садржаја и подстицање вербалне интеракције међу децом.

Методолошки део истраживања, који је обухватио испитивање ставова васпитача, показао је да испитанице у великој мери препознају педагошки потенцијал краткометражних цртаних филмова, али и да њихова примена у пракси није довољно учестала нити систематски планирана. Резултати указују да се цртани филмови најчешће користе повремено и у оквиру слободних активности, док је мањи број васпитача који их користи свакодневно или у јасно структурираним васпитно-образовним ситуацијама. Истовремено, добијени подаци показују да већина васпитача након гледања филма води разговор са децом, што представља веома значајан педагошки елемент, јер управо та интеракција има кључну улогу у развоју говора, разумевања и способностима препричавања.

Ставови испитаница у вези са утицајем краткометражних анимираних филмова на различите аспекте говорног развоја, као што су проширивање речника, развој граматичких структура, правилна артикулација, вербално изражавање и међусобна комуникација деце, углавном су позитивни, али уз изражену дозу несигурности и умерености. Највећи број испитаница се изјашњава кроз одговоре „делимично се слажем“ и „нисам сигуран/на“, што указује да ефекти нису посматрани као апсолутни, већ као зависни од начина примене, улоге васпитача и квалитета педагошке организације активности. Посебно је значајно што испитанице препознају и потенцијалне негативне ефекте прекомерне употребе цртаних филмова, што указује на професионалан и критички однос према медијским садржајима.

Такође, резултати показују недовољну заступљеност стручних семинара и обука које се односе на примену цртаних филмова у васпитно-образовном раду, што представља један од кључних ограничавајућих фактора за њихову квалитетнију и систематичнију примену. Истовремено, изражена заинтересованост великог броја испитаница за додатну обуку указује на потребу за већим бројем стручних едукација у овој области, као и за развојем јасних методичких смерница које би васпитачима олакшале интеграцију медијских садржаја у свакодневни рад.

Поред тога, значај овог истраживања огледа се и у томе што указује на потребу савременог приступа васпитно-образовном раду, у коме медијски садржаји могу бити функционално повезани са развојним потребама детета. У условима све веће изложености деце различитим дигиталним и медијским утицајима, улога васпитача постаје још значајнија, јер је неопходно да медијске садржаје не посматра искључиво као средство забаве, већ као могућност за учење, комуникацију и подстицање развојних процеса. Краткометражни анимирани цртани филмови, уколико су пажљиво одабрани и праћени адекватним педагошким активностима, могу допринети не само развоју говора, већ и развоју пажње, памћења, маште, емоционалног изражавања и социјалне интеракције деце. Због тога је важно да се у будућој васпитно-образовној пракси посвети већа пажња планирању, методичкој обради и стручној примени оваквих садржаја, како би њихов позитиван утицај на дечји развој био што потпунији и квалитетнији.

Свеукупно посматрано, може се закључити да краткометражни анимирани цртани филмови имају значајан потенцијал у подстицању развоја говора код деце предшколског узраста, али да њихов стварни ефекат у великој мери зависи од педагошког приступа, планирања активности и активне улоге васпитача. Кључни фактор који се издваја као пресудан јесте управо интеракција након гледања филма, односно разговор са децом, који омогућава трансформацију пасивног медијског садржаја у активан језички процес. Због тога се као општи закључак истиче да краткометражни анимирани цртани филмови могу представљати квалитетно дидактичко средство у развоју говора, али само уколико се користе промишљено, плански и уз адекватно педагошко вођење.

10. ПРИЛОГ

Прилог бр. 1 – Упитник за васпитаче

Поштовани васпитачи,

Позивам Вас да учествујете у истраживању које се спроводи у оквиру завршног рада на тему:

„Утицај краткометражних цртаних филмова на развој говора код деце предшколског узраста“.

Циљ овог истраживања је да се испитају ставови и искуства васпитача у вези са употребом краткометражних анимираних филмова и њиховим утицајем на развој говора код деце предшколског узраста. Истраживање има за циљ да укаже на значај аудиовизуелних садржаја у подстицању вербалне комуникације, проширивању речника, развоју изражавања и разумевања говора код деце.

Ваше учешће је од великог значаја, јер ће добијени резултати допринети бољем разумевању улоге краткометражних цртаних филмова у васпитно-образовном раду и њиховом потенцијалу за подстицање развоја говора.

Анкета је анонимна, а прикупљени подаци користиће се искључиво у сврху завршног рада.

Молим Вас да искрено и пажљиво одговорите на сва постављена питања.

Хвала Вам на сарадњи и времену које издвајате.

I део – Основни подаци о испитаницима

1. Пол:
 - Женски
 - Мушки
2. Степен образовања:
 - Средња стручна спрема
 - Виша школа / факултет
 - Мастер академске студије
 - Друго: _____
3. Радни стаж у предшколској установи:
 - До 5 година
 - 6–10 година

- 11–20 година
- Више од 20 година

II део – Питања затвореног типа

4. Колико често користите краткометражне цртане филмове?
 - Свакодневно
 - Неколико пута недељно
 - Неколико пута месечно
 - Ретко
 - Никада
5. У ком делу дана најчешће користите краткометражне цртане филмове?
 - У оквиру планираних активности
 - Током слободних активности
 - Као увод у активност
 - Као завршетак активности
6. Да ли након гледања филма разговарате са децом о садржају?
 - Увек
 - Често
 - Понекад
 - Ретко
 - Никада
7. Да ли примећујете да деца понављају речи или изразе из цртаних филмова?
 - Да
 - Не
8. Да ли користите краткометражне филмове за подстицање причања код деце?
 - Да
 - Не
9. Да ли сте похађали стручне семинаре који се односе на употребу цртаних филмова у васпитно-образовном раду?
 - Да
 - Не

10. Да ли бисте били заинтересовани за додатну обуку у овој области?

- Да
- Не
- Нисам сигуран/на

III део – Ставови васпитача (Ликертова скала)

Означите степен слагања са наведеним тврдњама:

- 1 – У потпуности се не слажем
- 2 – Делимично се не слажем
- 3 – Нисам сигуран/на
- 4 – Делимично се слажем
- 5 – У потпуности се слажем

11. Краткометражни цртани филмови подстичу развој речника код деце.

- 1 2 3 4 5

12. Гледање цртаних филмова подстиче децу да више комуницирају међусобно.

- 1 2 3 4 5

13. Разговор након гледања филма доприноси развоју говора код деце.

- 1 2 3 4 5

14. Краткометражни филмови помажу деци да лакше препричавају догађаје.

- 1 2 3 4 5

15. Анимирани филмови доприносе развоју правилне артикулације.

- 1 2 3 4 5

16. Деца кроз цртане филмове усвајају нове граматичке структуре.

- 1 2 3 4 5

17. Пречеста употреба цртаних филмова може негативно утицати на развој говора.

- 1 2 3 4 5

18. Краткометражни филмови подстичу машту и вербално изражавање код деце.

- 1 2 3 4 5

19. Уз вођство васпитача цртани филмови имају већи утицај на развој говора.

- 1 2 3 4 5

20. Краткометражни анимирани филмови су корисно дидактичко средство у развоју говора.

- 1 2 3 4 5

11. ЛИТЕРАТУРА

1. Алексић-Хил, О., Срећковић, Н. и Ступар, С. (2019). Цртани филмови у свакодневном животу деце и младих. *Психијатрија данас*, 51(1–2), 69–77.
2. Бугарски, Р. (2003). *Увод у општу лингвистику*. Београд: Чигоја.
3. Вукомановић Растегорац, В. (2021). *Увод у методику развоја говора*. Београд: Универзитет у Београду, Учитељски факултет.
4. Ђорђевић, И., Келемен Милојевић, Љ. и Ђорђевић, М. (2017). *Практикум за српски језик*. Вршац: Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“.
5. Ђорђевић, А. (2025). (Цртани) филм у настави српског језика и књижевности. *Кругови детињства*, 13(1), 54–68.
6. Каменов, Е. (2009). *Дечја игра, васпитање и образовање кроз игру*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
7. Келемен Милојевић, Љ. (2021). *Развој говора у предшколској установи*. Вршац: Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“.
8. Лазић, Р. (2012). Режија филмске анимације. Београд: Ауторско издање.
9. Љајић, С. (2018). Улога традиционалних и савремених медија у животима деце и младих. *Синтеза*, 13, 67–76.
10. Међусељац, А. (2023). Анализа садржаја анимираних филмова намијењених дјечи предшколске и ране школске доби. Сарајево: Универзитет у Сарајеву – Филозофски факултет, Одсјек за педагогију.
11. Миленковић, С. (2006). *Методика развоја говора*. Сремска Митровица: Виша школа за образовање васпитача.
12. Миленковић, С. (2008). Утицај цртаних филмова на предшколску децу. *Норма*, 13(3), 163–172.
13. Миловановић, Б. (2019). Драмски метод у развоју говора деце предшколског узраста. *Зборник радова Учитељског факултета*, 13, 187–199.
14. Мунитић, Р. (1999). Пола века филмске анимације у Србији. Београд: Институт за филм / Аурора.
15. Паић, Ж. (2008). *Визуалне комуникације: увод*. Београд: Центар за визуалне студије.
16. Петровић, Т. (2014). Реч – реченица – говор. *Годишњак Учитељског факултета у Врању*, 5, 253–264.

17. Поповић, У. (2025). Хартманова феноменологија слике. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, L-2, 17-28.*
18. Радосављевић, Р. (2016). Историја српске анимације. Вечерње новости. <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:597380-Istorija-srpske-animacije>
19. Стојановић, Ј. (2023). Могућности коришћења анимираног филма у предшколском образовању и разредној настави у Србији – неколико америчких примера. *Студије, 53-70.*
20. Ћирић, Р. (2016). Српски анимирани филм 1 [ДВД и програмска књижица]. Београд: ЦЕБЕФ, 63. Београдски фестивал документарног и краткометражног филма, Авала Филм Веј.

Комисија:

проф. др Татјана Миливојевић, председник комисије

проф. др Неда Милошевић Дедакин, члан комисије

доц. др Александра Петровић, ментор

Оцена: _____

У Београду, _____ 2026. године.